

PRAVNI NASLOV I EFEKTIVNOST KAO OSNOVE SUVERENOSTI NAD DRŽAVNIM PODRUČJEM

Dr.sc.VLADIMIR-ĐURO DEGAN
Membre de l'Institut de droit international,
Professor emeritus Sveučilišta u Rijeci,
Član suradnik Hrvatske akademije
znanosti i umjetnosti

UDK 341.225.5
342.15
341.23 : 341.6
Izvorni znanstveni članak
Primljeno: 31.12.2007.
Prihvaćeno za tisak: 20.2.2008.

Ovu su raspravu potaknule dvije nedavno izrečene presude Međunarodnoga suda u Haagu, i to ona iz 2002. godine o Suverenosti nad Pulau Ligitan i Pulau Sipadan između Indonezije i Malezije, te ona iz 2007. o Teritorijalnom i morskom sporu u Karipskom moru između Nikaragve i Hondurasa. Obje su odlučivale o suverenosti nad malim nenaseljenim ili slabo naseljenim otocima, udaljenima od obala država u pitanju. Uz to je druga presuda razgraničila morske prostore između parničnih strana. Te se presude uklapaju u prijašnju sudsku praksu i čine važan doprinos nadogradnji pravnih pravila iz tih oblasti. Naposljetku se u toj svjetlosti raspravlja o zahtjevima i jednostranim aktima Slovenije glede morskih prostora na sjevernom Jadranu.

Ključne riječi: *pravni naslov; effectivités; uti possidetis; terra nullius; historijski zaljev; načelo da kopno dominira morem; jednostrani akti u pravu mora.*

I. UVOD

Pod “naslovom” (*titulus, title, titre*), znanost i praksa međunarodnoga prava podrazumijevaju pravnu osnovu neke države nad teritorijem. I s obzirom da načelo prema kojemu kopno dominira morem nailazi na stalnu potvrdu u međunarodnoj sudskoj i arbitražnoj praksi, iz njega proizlazi da obalna država ne može imati valjani pravni naslov nad morskim prostorima koji se ne naslanjaju na njezinu obalu, tj. na kopno. Neobalne države ne mogu imati naslov nad nikojim prostorima mora, a one obalne

ne mogu ga imati u prostorima koji čine produžetak od morske obale neke druge države.

Nekoć, dok se teritorijalno more obalnih država prostiralo na 3, 4, ili najviše na 6 morskih milja od obale, države se počesto nisu zanimale za nenastanjene otočiće i stijene izvan tih udaljenosti. Ali nakon što su se u općemu međunarodnom pravu afirmirali epikontinentski i gospodarski pojas na mnogo širim prostorima, silno je porastao interes obalnih država za te cjeline. Od njihove pripadnosti nekoj državi ovisne njezine granice tih prostora mora, morskoga dna i podzemlja važnih za iskorištavanje nafte i plina, ali naravno i za ribolov. U zaljevima u kojima se već obavlja intenzivna eksploatacija mineralnih bogatstava morskoga dna i podzemlja, poput Arapsko-Perzijskoga, i pripadnost uzvišica suhih za niske vode postaje ne manje važna.¹

Iz tih razloga nedavno je došlo do dviju presuda Međunarodnoga suda koje ćemo ovdje prikazati. Njima je odlučeno o pripadnosti u pravilu nenastanjenih otočića jednoj od parničnih strana. Pokazalo se da u nedostatku jačega naslova, efektivnost (*effectivités*) glede vršenja akata vlasti od jedne države može biti od odlučujućeg značaja. Taj aspekt vrijedan je da bude predmetom ove rasprave.

II. EFEKTIVNOST PRI STJECANJU ORIGINARNOG I DERIVATIVNOG NASLOVA

Prije toga valja navesti da efektivnost u vršenju vlasti na nekom kopnenom području ima različit domašaj u pravu kada se radi o stjecanju ničijega područja (*terra nullius*) putem okupacije, u odnosu na ustup (cesiju) nekog područja od jedne države drugoj.

(a) Stjecanje suverenosti nad područjem putem okupacije mora zadovoljiti dva sljedeća uvjeta: (i) u razdoblju neposredno prije poduzimanja akta prisvajanja, područje u pitanju ne smije pripadati niti jednoj drugoj državi (*terra nullius*); i (ii) to se područje mora zaposjesti na vidljiv i efektivan način preuzimanjem posjeda i uvođenjem administracije nad njime u ime i u korist države stjecateljice.² Stoga je efektivnost pravna pretpostavka valjane okupacije. U tome se slučaju nad tim područjem stječe “*originarni naslov*”.

---

1 Vidi u tome pogledu prikaz presude Međunarodnoga suda u Haagu od 18. ožujka 2001. u sporu između Bahreina i Katara, V.Đ. DEGAN: *Međunarodno pravo mora u miru i u oružanim sukobima*, Rijeka 2002, napose na str.407-410. O pravnom položaju tih uzvišica suhih za niske vode, *ibid.*, str.306-308.

2 Taj se drugi uvjet ustvari sastoji od dva elementa: *animus* i *corpus*. U presudi predratnoga Stalnog suda međunarodne pravde o *Istočnom Grenlandu* (Norveška/Danska) iz 1933, u tome je smislu istaknuto da zahtjev za suverenošću zasnovan na produljenom vršenju vlasti uključuje dva elementa: namjeru i volju da se djeluje kao suveren, i neko efektivno vršenje ili očitovanje te vlasti. *Cf.*, *P.C.I.J., Series A/B, No.53*, pp.45.

Ako su oba gornja uvjeta ispunjena, naslov nad zaposjednutim područjem ne može se osporiti, i on ne ovisi o priznanju ili uzdržavanju od bilo koga drugoga. Ipak su mogući sporovi glede ispunjenja svakoga od gornjih uvjeta. Spor može izbiti o pitanju je li se u trenutku zaposjedanja zaista radilo o ničijem području, te da li se radilo o efektivnoj ili samo o fiktivnoj okupaciji.

U čuvenoj arbitražnoj presudi o *Otoku Palmas* između Sjedinjenih Država i Nizozemske, izrečenoj 4. travnja 1928, švicarski arbitar Max Huber precizno je utvrdio uvjete za stjecanje ničijega područja.³ On je između ostaloga ustanovio da otkriće nekoga otoka pruža samo nedovršeni naslov (*inchoate title*), koji se u razumnom roku mora kompletirati aktima u vršenju vlasti.⁴ Ukoliko do toga ne dođe, produljeno i miroljubivo vršenje vlasti na tome području od druge države, u odsutnosti protesta države otkrića, jednako je dobro kao i naslov.⁵ Arbitar je također ustanovio da ne postoji pravno pravilo temeljem kojega bi otok koji se nalazi u blizini područja druge države, ili čini dio njezina arhipelaga, samim time njoj pripadao.⁶

(b) Ustup (cesija) je u praksi najvažniji od svih načina stjecanja područja. Do cesije dolazi kada neka postojeća država prethodnica ustupi dio svoga područja nekoj već postojećoj državi sljednici. Do toga može doći putem njihova dvostranog ugovora o cesiji, ili temeljem mnogostranog mirovnog ugovora na koncu nekoga rata.

Tim se putem na ustupljenom području prenosi suverenost jedne države na drugu i na taj se način stječe "*derivativni naslov*". Ali nemoguće je dijelove mora ili zračnoga prostora ustupiti drugoj državi bez ustupanja odgovarajućih dijelova kopnenoga područja, s obzirom da su oni akcesoriji kopna.

Derivativni se naslov stječe i u slučaju raspada i nestanka neke države prethodnice sa složenim ustrojstvom. Tada je moguće da države sljednice raspale federacije jednostrano proglase neovisnost svaka u svojim granicama, i da na taj način priznaju načelo *uti possidetis*. Pri raspadu SFRJ te su izjave jednostrano davale nove države sljednice, da bi bit načela *uti possidetis* potom potvrđivale u nekim dvostranim ugovorima. Pri raspadu Sovjetskoga Saveza i Češko-Slovačke, njihove su države sljednice preuzimale tu obvezu nekim zajedničkim aktima u kojima se podrazumijevalo to načelo.

Sâmo načelo *uti possidetis* nije nikakva imperativna norma općega međunarodnog prava (*jus cogens*). Kako je to potvrdila (Badinterova) Arbitražna komisija u Mišljenju br.3 od 11. siječnja 1992, države u pitanju mogu slobodnim i zajedničkim sporazumom odlučiti o njihovima (novim) granicama kakvima god žele. Ali u nedostatku tako

---

3 *Island of Palmas case, Reports of International Arbitral Awards (RIAA), vol.II, pp.829-871.*

4 *Ibid.*, pp.846, 869.

5 *Ibid.*, p.839.

6 *Ibid.*, pp.854-855.

postignutoga sporazuma, “prijasnja razgraničenja dobivaju svojstvo granica zaštićenih međunarodnim pravom”.⁷

Osim u slučajevima okupacije ničijega područja, efektivnost u vršenju vlasti sama po sebi ne čini pravni naslov. Naslov leži u ugovoru o granicama. Ukoliko nove države nisu sklopile između sebe takav ugovor, naslov leži u prijašnjim aktima o razgraničenju. Kod raspalih federacija to mogu biti akti prijašnje središnje vlasti o razgraničenjima teritorijalnih cjelina koje su bile njezini dijelovi. U slučaju “novonastalih neovisnih država”, to su akti ili ugovori prijašnjih kolonijalnih vlasti. Na te se akte te nove države redovito pozivaju kao na valjani naslov nad spornim područjima u njihovu korist. Efektivnost u vršenju vlasti tu ima sekundaran značaj kao element dokazivanja.

Taj je odnos opisala presuda Međunarodnoga suda u Haagu u sporu između Burkina Faso i Malija od 22. prosinca 1986, i na taj su se iskaz pozivale kasnije međunarodne presude:

“U slučajevima gdje se činjenica u potpunosti poklapa s pravom, gdje se efektivna administracija nadovezuje na *uti possidetis juris*, *effectivité* se uzima u obzir samo kao potvrda vršenja prava temeljem pravnoga naslova. U slučajevima kada činjenica ne odgovara pravu, gdje spornim teritorijem upravlja država koja ne posjeduje pravni naslov, prednost valja dati nositelju naslova.⁸ U slučaju gdje *effectivité* ne koegzistira s nikakvim pravnim naslovom, ona se neizbježno mora uzeti u obzir. Ima napokon slučajeva u kojima pravni naslov nije takve naravi da precizno određuje prostor teritorija na koji se odnosi. Tada *effectivité* može igrati bitnu ulogu u tome da bi se pokazalo kako je naslov tumačen u praksi.”⁹

Efektivnost tj. *effectivités*¹⁰ ima, dakle, konstitutivni učinak kada neka država dokaže da je područje u pitanju u trenutku njezina zaposjedanja bilo *terra nullius*. Kako smo naveli, ona je tada jedna od bitnih osnova valjane okupacije.

Ali ima slučajeva kada sudsko tijelo koje odlučuje o sporu ustanovi da u trenutku okupacije sporno područje nije bilo ničije. Uz to, ukoliko obje strane tvrde da se ne

---

7 Vidi hrvatski prijevod te presude u V.Đ. DEGAN: *Hrvatska država u međunarodnoj zajednici*, Zagreb 2002, str.338-339.

8 Napose u parnici između Kameruna i Nigerije, ova druga se upirala na svoju efektivnu administraciju na području oko jezera Čad i nad poluotokom Bakassi u Gvinejskom zaljevu. Međunarodni je sud u presudi od 10. listopada 2002. ustanovio da su u oba slučaja te “*effectivités*” bile *contra legem*. Presudio je na temelju kolonijalnih ugovora u korist Kameruna, držeći se time načela *uti possidetis*. U drugomu je slučaju Sud još utvrdio da je nigerijski posjed bio “ograničenoga trajanja”. Vidi prikaz te presude - V.Đ. DEGAN: “*Uti possidetis* i crta sredine u kopnenim i morskim razgraničenjima - presuda Međunarodnoga suda u Haagu Kamerun/Nigerija iz 2002. -”, *Poredbeno pomorsko pravo - Comparative Maritime Law 2003*, br.157, napose na str.9-10 i 12.

9 *I.C.J. Reports 1986*, pp.586-587, para.63.

10 Taj francuski izraz koristi se i u presudama na engleskom jeziku, i stoga ga ni ovdje ne možemo zanemariti.

radi o *terra nullius*, sud će njihov stav uzeti kao vjerodostojan iako to u stvarnosti ne mora biti baš tako. U takvim situacijama sud može utvrditi da nad spornim područjem nije postojao valjani pravni naslov niti jedne strane. Tada se, kako je u gore citiranoj presudi navedeno, *effectivités*, tj. akti u vršenju vlasti neizbježno uzimaju u obzir pri odlučivanju o pripadnosti toga područja. Ali se tu tada radi o elementima dokazivanja pripadnosti, dok se sam naslov stječe tek izrečenom presudom.

III. NEKE PRIJAŠNJE PRESUDE

Prije nego što pređemo na prikaz dviju najnovijih presuda Međunarodnoga suda, valja nam se osvrnuti na neke prijašnje sudske odluke koje su u tome pogledu utvrdile neka pravila, ili su potvrdile prijašnju praksu.

(i) Povod za parnicu Danske protiv Norveške pred Stalnim sudom međunarodne pravde u Haagu bila je norveška kraljevska odluka od 10. srpnja 1931. kojom je ova proglasila okupaciju izvjesnih nenastanjenih područja na *Istočnom Grenlandu* za koja je smatrala da su tada bile *terra nullius*. Kao tužiteljica u parnici Danska je, naprotiv, smatrala da ima suverenost nad čitavim tim otokom, najvećim na ovom planetu. Svoj je naslov temeljila na miroljubivom i produljenom vršenju svoje državne vlasti nad njime. Norveška je sa svoje strane smatrala da su se prijašnji akti vlasti Danske odnosili samo na njezina naselja, koja su se sva nalazila na zapadnom dijelu toga otoka.

Sud je u svojoj presudi izrečenju 5. travnja 1933. odlučio da se Grenland ima smatrati cjelinom na kojemu u 1931. nije bilo ničijega područja, a uzeo je u obzir akte očitovanja vlasti obje strane na spornom području. Pri tome je zaključio:

“zahtjev za suverenošću zasnovan, ne na nekom posebnom aktu ili naslovu poput ugovora o cesiji, nego prije na produljenom vršenju vlasti, uključuje dva elementa za koja se oba mora dokazati da postoje: namjera i volja da se djeluje kao suveren, i neko efektivno vršenje ili očitovanje te vlasti...

Druga okolnost o kojoj mora voditi računa svaki tribunal koji mora presuditi zahtjev za suverenošću nad nekim područjem, je mjera u kojoj suverenost također zahtijeva neka druga Sila (država). U većini slučajeva o zahtjevima za teritorijalnom suverenošću radilo se o dvama takvim konkurentnim zahtjevima, a tribunal je morao odlučiti koji je od njih jači.

Nemoguće je istraživati dokumente o izrečenim odlukama u slučajevima teritorijalne suverenosti a da se ne uoči da se u mnogim slučajevima tribunal morao zadovoljiti s malo dokaza o stvarnom vršenju suverenih prava, pod uvjetom da druga država nije mogla dokazati jači zahtjev. To je napose

istinито u slučajevima zahtjeva za suverenošću nad rijetko naseljenim ili nenaseljenim zemljama”.¹¹

Sud je ustanovio da je napose u razdoblju između 1921. i 1931. godine, koje je prethodilo norveškom aktu okupacije Istočnoga Grenlanda, bilo došlo do pojačane djelatnosti Danske na spornomu području.¹²

*

(ii) Međunarodni je sud 17. studenoga 1953. presudio spor *Minquiers i Ecrehos* između Francuske i Britanije. Radi se o dvjema skupinama otočića i stijena koje su dio Kanalskih otoka u La Mancheu, smještenih između francuske obale i britanskoga otoka Jersey u samoj blizini francuske Normandije. Svaka od tih skupina sastoji se od dva ili tri nastanjiva otočića, te od više drugih otočića i stijena neprikladnih za ljudski život.

I Britanija i Francuska su pred Sudom tvrdile da svaka od njih ima stari ili originarni naslov nad tim skupinama koji potječe još od vremena Normanskog osvajanja Engleske u 1066. godini. Stoga su se obje složile o tome da se u ovom slučaju nije radilo o *terra nullius*.¹³

Sud je najprije pažljivo ispitaо sve tvrdnje parničnih strana o njihovim feudalnim pravima, kao i njihove prijašnje ugovore koji ne specificiraju koji je od tih otočića pripadaо engleskom, a koji francuskom kralju. Stoga se pravni naslov jedne od strana na toj osnovi nije mogao utvrditi.

“Ono što je po mišljenju Suda od odlučujućega značaja, nisu posredne presumpcije izvedene iz događaja u Srednjemu vijeku, nego dokazi koji se neposredno odnose na posjedovanje skupina Ecrehos i Minquiers”.¹⁴

Sud je istražio takve neposredne dokaze vršenja vlasti iz 19. i 20. stoljeća. Utvrdio je, između ostaloga, da je nadležnost za kaznena djela počinjena na tim otočićima kroz više od stotinu godina vršio engleski sud u Jerseyu. Stanovnici Jerseya podizali su kolibe koje su koristili u sezoni ribolova. Te su nastambe, kao i kupoprodajni ugovori o njima, bile registrirane u Jerseyu. U 1884. bila je na otočiću Ecrehos ustanovljena britanska carinarnica. Francuska sa svoje strane nije mogla dokazati nikakve slične akte vlasti.

---

11 *P.C.I.J., Series A/B, No.53*, pp.45-46.

12 Ipak se čini da je odlučujuća okolnost za tu presudu u korist Danske bila izjava norveškoga ministra vanjskih poslova data danskom poslaniku, još u 1919. godini, da Norveška neće Danskoj činiti nikakve teškoće da stekne suverenost nad čitavim otokom Grenlandom. “Sud smatra izvan svake sumnje da odgovor takve naravi dat od ministra vanjskih poslova u ime njegove vlade na pitanje diplomatskoga predstavnika koje spada u njegovu nadležnost, obvezuje zemlju koje je on ministar.” *Ibid.*, p.71.

13 *I.C.J. Reports 1953*, p.53.

14 *Ibid.*, p.57.

S obzirom na to Sud je jednoglasno presudio, uključujući tu i glas francuskoga suca Basdevanta, da te dvije skupine otoka pripadaju Ujedinjenom Kraljevstvu.

*

(iii) Vijeće Međunarodnoga suda u opširnoj presudi od 11. rujna 1992. u parnici između El Salvadora i Hondurasa, uz intervenciju Nikaragve, odlučivalo je, između ostaloga, o nekim otočićima u zaljevu Fonseca u blizini njihove zajedničke obale.

Ali prije toga, ovdje ćemo prikazati pravni položaj čitavoga zaljeva Fonseca, jedinoga priznatog historijskog zaljeva na kojemu obale posjeduju čak tri države: El Salvador, Nikaragva i Honduras. Od njih samo prve dvije imaju obale na njegovu ulazu, na crti Punta Ampala (El Salvador) i Punta Cosigüina (Nikaragva), dugačkoj 19,75 morskih milja.

Taj zaljev smješten je na pacifičkoj strani srednjeameričke prevlake i otkriven je u 1522. godini. Španjolska kruna uživala je u njemu kontinuiranu i miroljubivu suverenost, sve dok tri države u pitanju nisu proglasile neovisnost u 1821. godini. Nije bilo dokaza o razgraničenju nadležnosti nad prostorom toga zaljeva ni prije, ni nakon te godine. Svaka od tih triju država vršila je suverenost na svojoj obali i na obližnjim otocima.

U lipnju 1900. Nikaragva i Honduras sporazumjeli su se o djelomičnom razgraničenju njihove obale koje se završavalo pred ulazom u zaljev. Dvije kasnije presude priznale su tu crtu.

U 1914. Nikaragva je sa Sjedinjenim Državama sklopila Bryan-Chamorro ugovor, kojim im je dala koncesiju za izgradnju drugoga prokopa, uz onaj Panamski. Parnicu pred Centralnoameričkim sudom protiv Nikaragve pokrenuo je El Salvador, dok Honduras nije bio strana toga postupka.

Taj Sud donio je svoju odluku 9. ožujka 1917. Suci su ustanovili da se radi o historijskom zaljevu koji ima značajke “zatvorenoga mora”. Sve tri obalne države, uključivši Honduras, “suvlasnice” su voda toga zaljeva, osim pojasa širokog tri milje od obale, koji je u isključivom “vlasništvu” svake od njih. Uz to, obalnim državama priznate su dodatne zone od po 9 milja u svrhu inspekcije, vršenja policijske vlasti u fiskalne svrhe i radi nacionalne sigurnosti. Zajedničke vode podložne su pravu neškodljive plovidbe (*uso inocente*) trgovačkih brodova svih zastava.¹⁵

Vijeće Međunarodnoga suda u rečenoj presudi iz 1992. godine, u parnici u kojoj su El Salvador i Honduras bili strane a Nikaragva je intervenirala, potvrdio je sve zaključke prethodne presude iz 1917, i prevelo ih je na jezik modernoga prava mora.

“Zatvoreno more” naprosto znači da se ne radi o otvorenom moru i da njegove vode nisu međunarodne.¹⁶ “Suvlasništvo” nad zaljevom izvan 3 milje od obale,

---

15 Vidi prijevod te presude sa španjolskoga na engleski jezik - *American Journal of International Law 1917*, (AJIL) pp.674-730. Vidi napose pp.693-694, 715, 716.

16 *I.C.J. Reports 1992*, p.591, para.390.

može se nazvati kondominijem, iako bi ga bilo bolje nazvati koimperijem.¹⁷ Iako je Centralnoamerički sud nazvao pojas mora država uz njihovu obalu njihovim “teritorijalnim vodama”, danas bi ih trebalo nazivati “unutrašnjim” ili “nacionalnim” vodama. Naime država ne može imati dva teritorijalna mora, jedno uz obalu i drugo na ulazu u zaljev. I napokon, Vijeće Suda priznalo je pravo neškodljivoga prolaza za sve trgovačke brodove u svim prostorima toga zaljeva, dakle i u “unutrašnjim vodama”. Ono je našlo da taj režim nije u neskladu s režimom historijskih voda.¹⁸

U svjetlosti modernoga međunarodnog prava Vijeće Suda ispitalo je položaj morskih prostora izvan ulaza u zaljev Fonseca u pravcu pučine na Pacifiku. Ono je priznalo da svaka od triju obalnih država ima pravo na teritorijalno more, epikontinentski i gospodarski pojas izvan ravne polazne crte između Punta Ampala i Punta Cosigüina. El Salvador i Nikaragva imaju na toj crti po tri milje na obje strane ulaza, ali je ostalo pitanje kako odrediti te pojaseve svih triju država na preostalih 13,75 milja. Vijeće je, međutim, iznašlo da mu parnične strane nisu povjerile nadležnost glede razgraničenja morskih prostora i uputilo je sve tri države da to razgraničenje obave sporazumom na temelju međunarodnoga prava.¹⁹

Režim ovoga historijskog zaljeva ponekad se krivo prikazuje. I njime je potvrđeno pravilo da svaka obalna država ima u produžetku svoje obale pojas mora u svojoj isključivoj nadležnosti. U ovom slučaju radi se o “unutrašnjim” ili “nacionalnim” vodama podložnima pravu neškodljivoga prolaska trgovačkih brodova. Time i zaljev Fonseca potvrđuje temeljno načelo da kopno dominira morem, o kojemu će biti više riječi.

*

Sada ćemo raspravljati o pripadnosti parničnim stranama nekih otočića u zaljevu Fonseca. U ovoj presudi opširno se raspravljalo o *uti possidetis* iz 1821. kao izvoru pravnoga naslova, i o odnosu toga načela prema *effectivités* parničnih strana.²⁰ Sva su ta pitanja sustavnije obrađena u presudi između Nikaragve i Hondurasa iz 2007. godine, i ovdje ih ne treba navoditi. Ali važan je zaključak Vijeća da načelo *uti possidetis* isključuje postojanje ničijega područja (*terra nullius*) na spornim otocima, s obzirom da su obje parnične strane u svim tim prostorima sljednice Španjolske.²¹

Vijeće se, između ostaloga, pozvalo na navod arbitra Maxa Hubera iz presude o *Otocima Palmas* iz 1928, da je produljeno i miroljubivo vršenje teritorijalne suverenosti (miroljubivo u odnosu na druge države), jednako dobro kao i naslov.²²

---

17 *Ibid.* p.597, para.399.

18 *Ibid.*, 592, para.392.

19 *Ibid.*, p.617, para.432 (2), (3).

20 *I.C.J. Reports 1990*, pp.558-559, para 333; p.565, para.345.

21 *Ibid.*, p.560, para.347.

22 *Ibid.*, p.563, para.342.

Iako je to Vijeće dobilo kompromisom strana u nadležnost da odredi pravni položaj svih otoka u zaljevu Fonseca, ono je povjerenu mu nadležnost reduciralo samo na tri otoka čija je pripadnost bila predmetom spora između parničnih strana. Radilo se o otocima El Tigre, Meanguera i o nenaseljenom otočiću Meanguerita u njegovu susjedstvu kojega je Vijeće tretiralo kao njegovu pripadnost.

Vijeće je otpočelo s razmatranjem pripadnosti otoka El Tigre. Ustanovilo je da je Honduras vršio efektivnu okupaciju nad njime još od 1849. godine. Iz toga proizlazi pretpostavka da je Honduras taj otok naslijedio od Španjolske temeljem *uti possidetis*, i da ta pretpostavka nije u kontradikciji s bilo kojim poznatim kolonijalnim naslovom.²³

Glede otoka Meanguera s Meangueritom, El Salvador je postavio svoj zahtjev nad njime još u 1854, a koncem 19. stoljeća intenzivirao je svoju prisutnost na njemu. Tek je u siječnju 1991. vlada Hondurasa protestirala protiv toga stanja, što je El Salvador odbio. Vijeće je zaključilo da je protest Hondurasa bio izražen prekasno da bi mogao narušiti pretpostavku o podrazumijevanom pristanku (*acquiescence*) s njegove strane. Stoga ponašanje Hondurasa prema prijašnjima *effectivités* El Salvadora otkriva pristanak, priznanje, *acquiescence*, ili drugi oblik prešutnoga pristanka na tu situaciju.²⁴

Vijeće Suda je na temelju tih argumenata potvrdilo pripadnost El Tigrea Hondurasu, a Meanguere s Meangueritom El Salvadoru, kao sljednicima španjolske suverenosti nad njima.²⁵

*

Obje presude Međunarodnoga suda u Haagu koje ćemo dalje prikazati također su imale za predmet utvrđivanje pripadnosti nekih otočića jednoj od parničnih strana. U prvoj parnici njezine strane nisu od Suda zatražile da utvrdi crtu morskoga razgraničenja koja proizlazi iz te pripadnosti. Druga presuda je za naše istraživanje značajnija jer se ponajprije odnosi na razgraničenje morskih prostora.

---

23 *Ibid.*, p.569, paras.354, 355.

24 *Ibid.*, p.577, para.364.

25 *Ibid.*, p.579, para.367.

IV. PRESUDA MEĐUNARODNOGA SUDA IZ 2002. O SUVERENOSTI NAD PULAU LIGITAN I PULAU SIPADAN (Indonezija/Malezija)²⁶

Pulau Ligitan i Pulau Sipadan su dva otočića smještena na Celebeskom moru, na izvjesnoj udaljenosti od obale otoka Borneo. Borneo je veoma veliki brdoviti otok čiji najveći južni dio pripada Indoneziji. Ali državnice Sarawak i Sabah na sjevernom Borneu članice su Malezijske Federacije. Na sjevernom Borneu nalazi se i veoma bogata neovisna državnica Brunei koja nema obalu na Celebeskom moru i nije bila strana u ovome sporu.

Ligitan je veoma mali otok smješten na južnom kraju velikoga grebena od otokâ Danawan i Si Amil. Stalno je iznad morske površine i većim je dijelom pjeskovit. Ima nisko raslinje i nije stalno nastanjen.

Sipadan, iako veći od Ligitana, također je mali otok površine od samo 0,13 kvadratnih kilometara. To je šumoviti otok vulkanskoga porijekla s najvećom uzvisinom od 600 do 700 metara, oko koje je ispod mora nastao koraljni atol. Do 1980. nije bio stalno naseljen. Otada je na njemu podignuto pod Malezijom turističko naselje za ronioce s bocama s kisikom.

I Indonezija i Malezija nastojale su dokazati svoj pravni naslov nad tim dvama otočićima, pozivajući se na kolonijalne akte i kolonijalne ugovore.

Nizozemska je uspostavila svoju vlast na Borneu i nad ostatkom današnje Indonezije još početkom 17. stoljeća. Kao i u drugim sličnim slučajevima, Nizozemska istočno-indijska kompanija vršila je na tome području javna prava u ime Nizozemske. Kompanija je sklapala ugovore s lokalnim vladarima o trgovini, kojima su oni na nju prenosili vlast nad dijelovima teritorija (ili je ona to tako tumačila). Koncem 18. stoljeća ta je kompanija bila likvidirana, a svi njezini teritorijalni posjedi bili su preneseni na Nizozemsku.

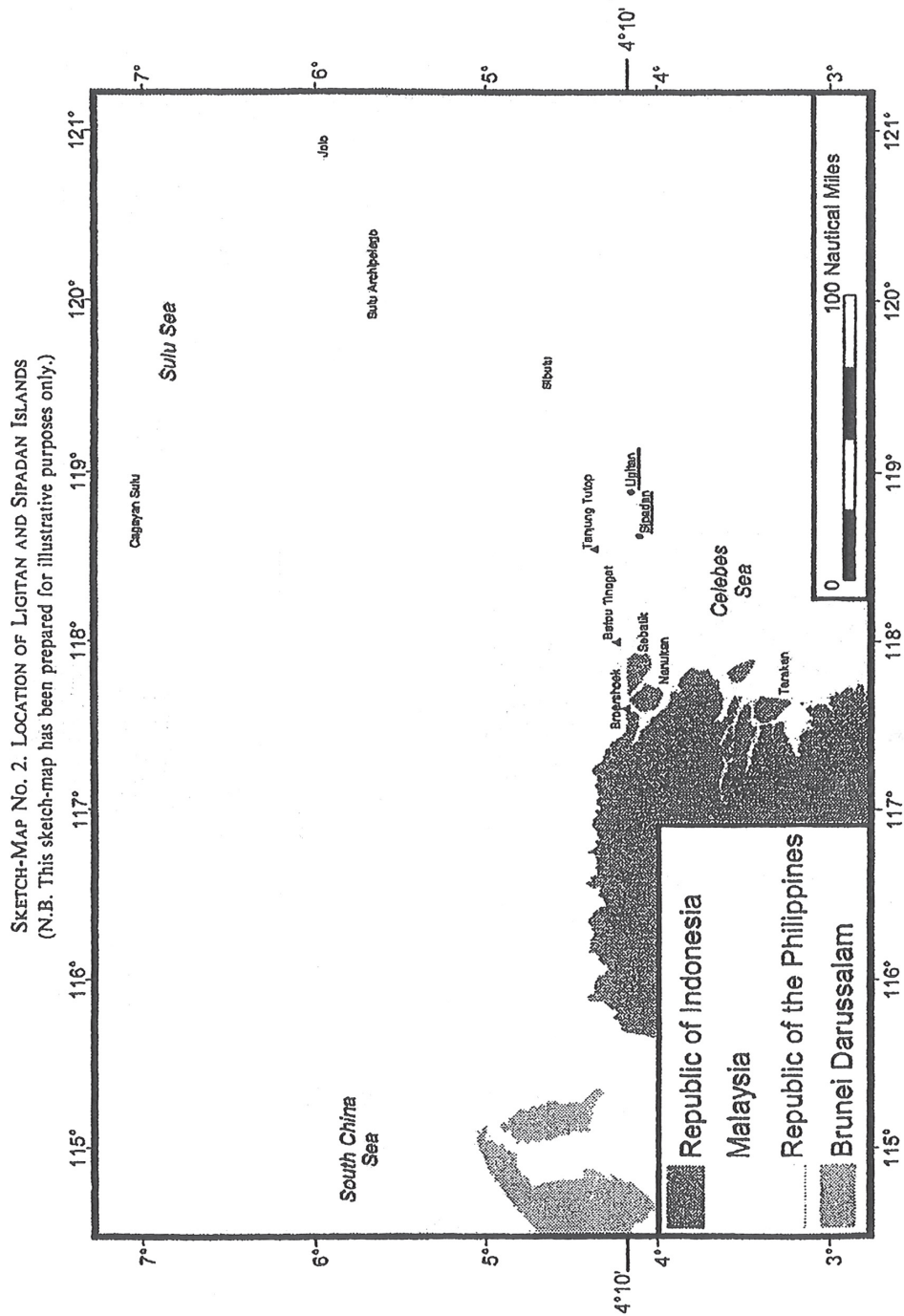
U doba Napoleonovih ratova, kada je u 1810. Francuska čak anektirala Nizozemsku, Britanija je preuzela kontrolu nad njezinim posjedima u Aziji. Ali temeljem Londonske konvencije iz 1814, novoustanovljena Kraljevina Nizozemska (koja je do 1830. obuhvaćala i Belgiju), povratila si je najveći dio tih posjeda.

Ipak su se otada na sjevernom Borneu počeli preklapati britanski i nizozemski interesi. Neke osobe u britanskoj službi sklapale su od 1877. godine kolonijalne ugovore s lokalnim vladarima, sve do stvaranja Britanske kompanije Sjeverni Borneo 1882. godine. U 1888. ustanovljen je britanski protektorat nad tim područjem, ali je Sjeverni Borneo proglašen britanskom kolonijom tek u 1946. godini.

Bilo je nastojanja da se sukobi kolonijalnih interesa razriješe na ugovornoj osnovi. Za prostor u pitanju najznačajnija je bila Konvencija između Nizozemske i Britanije

---

²⁶ *I.C.J. Reports 2002*, paras.1-150. Dalje ćemo u našem tekstu izravno citirati brojeve paragrafa iz te i iz sljedeće presude.

sklopljena 20. lipnja 1891, u svrhu “definiranja granice između nizozemskih posjeda na otoku Borneo i država na tome otoku pod britanskom zaštitom” (para.23).

Indonezija je od Nizozemske stekla neovisnost 1949. godine. U 1963. Britanci su ustanovili Malajsku Federaciju kojoj su pridodali koloniju Sjeverni Borneo.

Teritorijalni spor između Indonezije i Malezije iskristalizirao se u 1969, u kontekstu njihova razgraničenja epikontinentnog pojasa. Ali to razgraničenje nije bilo postignuto na prostoru istočno od otoka Borneo. Zajednička radna skupina razmatrala je napose u 1991. situaciju Ligitana i Sipadana. Pošto nije uspjela doći do rješenja, preporučila je svojim vladama iznošenje toga spora pred Međunarodni sud. Sporazum o tome postignut je u 1997. godini. Parnica pred Sudom trajala je od 1998. godine. Između 3. i 12. lipnja 2002. održana je usmena rasprava, a presuda je bila izrečena 17. prosinca te godine.

Indonezija je svoj zahtjev za suverenost nad Ligitanom i Sipadanom zasnivala ponajprije na ugovornom naslovu. Ustvrdila je da je spomenuta Konvencija iz 1891. između Nizozemske i Britanije ustanovila paralelu (usporednik) 40° 10' sjeverno, kao crtu podjele između posjeda dviju država. S obzirom da su oba ta otočića smještena južno od te crte, oni navodno danas pripadaju Indoneziji (para.34).

Nakon što je svestrano ispitao tu Konvenciju u njezinu kontekstu, u svjetlosti njezina predmeta i svrhe, i u njezinim jednako vjerodostojnim tekstovima na engleskom i nizozemskom jeziku, Sud je u presudi ustanovio da ta Konvencija ne pruža naslov nad spornim otočićima u korist Indonezije. Crta razgraničenja iz te Konvencije odnosi se na sam otok Borneo i završava na istočnoj obali susjednoga otočića Sebatik (paras.37-52). Taj zaključak potvrđuju *travaux préparatoires* te Konvencije i kasnije ponašanje njezinih stranaka (paras.53-77). I kartografski materijal koji su obje strane priložile ne proturječi tome zaključku (paras.81-81).²⁷

Sud je potom razmotrio druge naslove koje su istaknule stranke, i to temeljem “sukcesije”. On nije prihvatio tvrdnju Indonezije da je kao sljednica Nizozemske ona naslijedila originarni naslov nad tim otočićima od sultana Bulungana. Naime kontrakt o vazalnosti u pitanju nije se mogao odnositi na sporne otoke, udaljene 40 milja od drugih (para.96). Sud je također odbacio tvrdnju Malezije da je ona naslijedila originarni naslov od sultana Sulua, koji je prvotno stekla Španjolska, potom je bio prenesen na Sjedinjene Države, potom na Britaniju u ime države Sjeverni Borneo, potom opet na Britaniju, te napokon na Maleziju. Opet, imena tih otočića nisu bila izrijekom navođena u instrumentima na koje se Malezija pozivala (para.108).

Nakon što je ustanovio da niti jedna od parničnih strana nema ugovorni naslov nad Ligitanom i Sipadanom, Sud je istražio tvrdnje svake od njih glede vršenja efektivne vlasti (*effectivités*) nad tim otočićima. Prije toga se osvrnuo na opći položaj tih spornih otočića:

---

27 Ovi opširni dijelovi te presude značajni su glede primjene u praksi Bečke konvencije o pravu međunarodnih ugovora iz 1969. godine, a napose njezinih članaka 31-33 o tumačenju ugovora.

“Sud primjećuje da, iako obje strane drže da otoci Ligitan i Sipadan nisu bili *terra nullius* u razdoblju u pitanju za ovu parnicu, one to čine temeljem dijametralno oprečnih razmatranja, svaka od njih tvrdeći da ona ima naslov nad tim otocima” (para.108).

Iako bi iz argumenata svake od strana koje Sud nije uvažio mogao proizići upravo takav zaključak, Sud je i u ovoj parnici prihvatio njihov zajednički stav da se tu nije radilo o *terra nullius*.

Sudu je dakle preostalo da tu parnicu odluči temeljem *effectivités* glede vršenja djelatnosti svake od strana nad spornim otocima. U vezi s time pozvao se na navod iz presude Burkina Faso/Mali iz 1986, da “u slučaju gdje *effectivité* ne koegzistira s nikakvim pravnim naslovom, ona se neizbježno mora uzeti u obzir” (para.126).

Tu se postavilo kao važno pitanje: kada je nastupio “kritični datum” u tome sporu. Uz neka svoja pojašnjenja, Sud se složio s navodom Indonezije da je taj “kritični datum” nastupio 22. rujna 1969. izmjenom nota dviju strana, kada se u kontekstu pokušaja razgraničenja epikontinentškoga pojasa po prvi put postavilo pitanje pripadnosti Ligitana i Sipadana. Po mišljenju Indonezije od toga su se datuma obje strane trebale uzdržati od bilo kakve akcije koja bi promijenila *status quo* na spornim otocima. Od toga datuma zahtjevi obiju strana postaju “pravno neutralizirani”, te stoga njihovi kasniji stavovi ili akcije više nisu relevantni za ovaj postupak” (para. 128).

U presudi su najprije izložene *effectivités* koje je svaka strana iznijela u svoju korist (para.130-133). Potom je Sud doslovno citirao navod iz presude iz 1933. o *Istočnom Grenlandu* koji smo prije naveli. Nakon toga je navedeno:

“Napose u slučajevima veoma malih otoka koji su nenaseljeni ili nisu stalno naseljeni - poput Ligitana i Sipadana, koji su bili od maloga privrednog značaja (makar do nedavna) - *effectivités* će naravno biti rijetke” (para.134).

Sud je precizirao da neće moći uzeti u obzir akte koji su se zbili nakon što se spor između stranaka iskristalizirao (nakon kritičnoga datuma), “osim kada su takvi akti normalno produženje prijašnjih akata, a nisu poduzeti u svrhu poboljšanja pravnoga položaja strane koja se na njih poziva” (para.135).

Indonezija se kao na *effectivité* u svoju korist pozvala na kontinuiranu prisutnost nizozemskih i potom njezinih vlastitih ratnih brodova u vodama u blizini spornih otoka. U presudi je s time u vezi ustanovljeno da se iz toga ne može izvesti zaključak da su pomorske vlasti u pitanju smatrale da su Ligitan i Sipadan, kao i okolne vode, pod suverenošću Nizozemske ili Indonezije (para.139).

Glede navoda Indonezije da su ribolov u vodama oko tih otočića tradicionalno vršili indonezijski ribari, Sud je zaključio da “djelatnosti privatnih osoba ne mogu se smatrati za *effectivités* ako nisu poduzimane temeljem službene regulacije ili pod

autoritetom vlasti” (para.140). Tu se radi o važnim presedanima koji mogu biti od značaja u budućim parnicama o morskim razgraničenjima.

Malezija je, između ostaloga, navela u svoju korist mjere vlasti Sjevernoga Bornea o uređenju i kontroli sakupljanja jaja od kornjača na Ligitanu i Sipadanu, djelatnosti koje su u kritično vrijeme bile od maloga privrednog značaja u tome prostoru. Ona se pozvala na Uredbu o zaštiti kornjača iz 1917, koja je tamo bila primjenjivana makar do 1950-tih godina (para.143). Uz to, u 1933. Sipadan je bio službeno proglašen ornitološkim rezervatom (para.144).

Malezija se također pozvala na činjenicu da su vlasti kolonije Sjeverni Borneo izgradile svjetionike na Sipadanu u 1962. i na Ligitanu u 1963. godini. Oni i danas postoje, a vlasti Malezije ih održavaju od njezine neovisnosti (para.146).

Sud je zaključio da su

“djelatnosti na koje se poziva Malezija u svoje ime i kao država sljednica Velike Britanije, skromne u broju, ali su raznolike po karakteru i obuhvaćaju zakonodavne, upravne i kvazisudske akte. One pokrivaju značajno razdoblje i ukazuju na ponašanje koje otkriva namjeru vršenja državnih funkcija glede dvaju otoka, u kontekstu administracije nad širom skupinom otoka”.

Sud je također naglasio važnu činjenicu da

“u vrijeme kada su se te djelatnosti obavljale, niti Indonezija, a ni njezina prethodnica Nizozemska, nisu nikada izrazile svoje neslaganje ili protest” (para.148).²⁸

Glasovima svih sudaca, osim suca *ad hoc* kojega je imenovala Indonezija, Sud je odlučio da Pulau Ligitan i Pulau Sipadan pripadaju Maleziji, jer ona nad njima ima naslov temeljem navedenih *effectivités* (para.149-150).

Ova će presuda predstavljati važan presedan za neka sporna pitanja u presudi koju ćemo dalje prikazati, a koja se odnosi i na razgraničenje morskih prostora.

V. PRESUDA MEĐUNARODNOGA SUDA IZ 2007. O TERITORIJALNOM I MORSKOM SPORU U KARIPSKOM MORU (Nikaragva/Honduras)

Ta je presuda zanimljiva jer se osvrće na brojna pitanja važna za razgraničenje morskih prostora. Ona je potvrdila temeljno načelo primjenljivo pri svim tim razgraničenjima da kopno dominira morem. Odlučila je o pripadnosti četiriju otočića (*los*

²⁸ Ali u tome kontekstu nije navedeno podizanje turističkoga naselja na Sipadanu u 1980, jer se to zbilo nakon “kritičnoga datuma”.

cayos) jednoj od strana temeljem njezinih *effectivités*. U spornom prostoru povukla je “jedinственu morsku granicu” koja dijelom obuhvaća teritorijalno more, a na njega se nastavljaju gospodarski i epikontinentski pojas obalnih država. Napose je razmotrila domašaj načela *uti possidetis* iz 1821. godine u odnosu na morske prostore u pitanju. Ponovo se osvrnula na arbitražnu presudu kralja Španjolske iz 1906, čiju je pravnu valjanost potvrdila prijašnja presuda toga Suda iz 1960. godine.²⁹

Nikaragva i Honduras su dvije susjedne države smještene na srednjeameričkoj prevlaci. Odvajajući se od Španjolske, obje su stekle neovisnost još u 1821. godini. Između 1823. i 1838, zajedno s Gvatemalom, El Salvadorom i Kostarikom, činile su dijelove Federalne Republike Središnje Amerike, nakon čega su se od nje izdvojile u prijašnjim granicama. Dvije godine kasnije ta efemerna federacija prestala je postojati. Španjolska je bila priznala neovisnost Nikaragve ugovorom iz 1850, a Hondurasa onim iz 1866.

U 1894. te dvije države sklopile su važan Gámez-Bonilla ugovor kojim su izričito bile priznale načelo *uti possidetis* iz 1821. godine kao osnovu razgraničenja njihovih područja. Komisija imenovana temeljem toga ugovora fiksirala je između 1900. i 1904. godine otprilike trećinu njihove kopnene granice na terenu, i to od Pacifika u zaljevu Fonseca do Portillo de Teotecacinte. Spor o preostaloj kopnenoj granici do zajedničke obale na Karipskom moru bio je temeljem toga ugovora povjeren na arbitražu španjolskom kralju Alfonsu XIII. Kralj je svoju presudu izrekao 23. prosinca 1906. Nikaragva je potom osporila pravnu valjanost i obvezujući značaj te arbitražne presude, o čemu je nastao dugotrajan spor.

Međunarodni je sud 18. studenoga 1960. izrekao sa svoje strane presudu u parnici o *Arbitražnoj presudi španjolskoga kralja iz 1906*. Uz svoje detaljno obrazloženje, Sud je odbacio sve argumente Nikaragve i presudio je da je spomenuta arbitražna presuda pravovaljana i obvezujuća za Nikaragvu. Ta zemlja potom ju nije osporavala. U ovoj svojoj posljednjoj presudi iz 2007. Sud je izložio sve bitne zaključke iz presude iz 1960. (paras.40-46).

Potom je Inter-američki mirovni odbor ustanovio zajedničku komisiju koja je temeljem arbitražne presude iz 1906. obavila u 1962. demarkaciju preostale granične crte na terenu od ušća granične rijeke Coco u Karipsko more prema unutrašnjosti.

Nikaragva je u 1979. godini usvojila Zakon o epikontinentskom pojasu i susjednom moru, proširujući svoju suverenost i jurisdikciju na 200 milja od obale. U 1982. Honduras je novim ustavom na istoj udaljenosti proglasio svoj gospodarski pojas. U tome je kontekstu nastao spor o pripadnosti nekih otočića u tome novom prostoru udaljenom od kopna.

*

---

29 Ta se presuda uz to opredijelila o nekim pitanjima koja neće moći biti predmetom naših izlaganja, poput dokazne vrijednosti zemljovida koje su parnične strane podastrle Sudu, o navodnom prešutnom sporazumu strana o morskim granicama, o priznanju tih granica od trećih država, te o dokaznoj vrijednosti zaprisegnutih svjedočenja pojedinaca u postupku (“*affidavits*”).

Nekoliko riječi o geografskoj konfiguraciji obala tih dviju susjednih država. One se nalaze na jugozapadnom dijelu Karipskoga mora. Te suprotstavljene obale grubo čine strane pravokutnika konveksnog (ispupčenog) oblika. Ali ušće granične rijeke Coco obrazuje tipičan estuarij s rtom Gracias a Dios konkavnoga (udubljenog) oblika. Obalna crta Nikaragve dugačka je oko 480, a ona Hondurasa oko 640 kilometara.

Granična rijeka Coco najdulja je i najobilnija vodom u čitavoj Središnjoj Americi, ali stvara ogromne količine nanosa. Ti nanosi neprestano pomiču ušće te rijeke prema moru. Uslijed toga rukavci toga ušća, s otočićima između njih, podložni su neprestanim promjenama. Glavni rukavci postaju sporedni, i obrnuto. Tako ta delta, pa čak i morska obala sjeverno i južno od nje, stalno mijenjaju oblik.

Los cayos su niski otoci male veličine, sastavljeni uglavnom od pijeska, a nastali su od odlomljenih koraljnih stijena pod utjecajem morskih valova. Veći otočići mogu akumulirati dovoljno sedimenata za nastanak i održanje vegetacije na njima. Inače niske tropske vode u zapadnim Karibima povoljne su za narastanje koraljnih grebena. Ali ti otočići, napose oni mali, veoma su osjetljivi na udare tropskih oluja i uragana, koji su u tome moru česti (para.28).

Predmet ovoga spora bila su četiri takva otočića udaljena na 30 do 40 milja od ušća rijeke Coco: Bobel Cay, Savanna Cay, Port Royal Cay i South Cay. Svi su smješteni sjeverno od 15. paralele (para 29). Za povlačenje crte razgraničenja bit će od značaja i Edinburgh Cay južno od te crte, čija pripadnost Nikaragvi nije bila sporna.

Sud je u svojoj presudi zaključio da ti otočići, koji se stalno nalaze iznad morske površine, potpadaju pod definiciju otoka iz članka 121. Konvencije UN o pravu mora iz 1982. godine. Stranke te Konvencije su i Nikaragva i Honduras. Ali je Sud u pogledu tih otočića konstatirao da obje parnične strane ne zahtijevaju nikakve morske prostore osim teritorijalnoga mora. Ostali još manji otoci u tome prostoru, kao ni uzvišice suhe za niske vode, nisu se uzimali u obzir (para.137).

*

Ovu parnicu pokrenula je Nikaragva svojom tužbom podnesenom u 1999. godini, temeljeći se na Američkom ugovoru o mirnom rješavanju (Bogotskom paktu) iz 1948. godine, te na izjavama obje strane o prihvatu nadležnosti Međunarodnoga suda predviđenima člankom 36(2). njegova Statuta. Honduras nije osporio tu nadležnost.

Svaka od strana zatražila je od Suda povlačenje "jedinstvene morske granice" u spornome prostoru. Nikaragva je ustvrdila da taj prostor još nije razgraničen, i predložila je metodu "bisektora" (polovičnoga učinka) između projekcija od općega smjera obala obje država u pravcu morske pučine.

Za razliku od Nikaragve, Honduras je ustvrdio da u Karipskom moru već postoji tradicionalno priznata granica u morskim prostorima dviju država "koja ima svoje porijeklo u načelu *uti possidetis*, i koja je čvrsto ukorijenjena u praksi i Hondurasa i Nikaragve, te potom u praksi trećih država" (para.73). Od Suda je zatražio da potvrdi

tu granicu uzduž 15. paralele od rta Gracias a Dios, sve dok ne dosegne prostor pod jurisdikcijom treće države. U tijeku usmenoga postupka Honduras je napose zatražio da mu Sud dosudi četiri spomenuta otočića jer se nalaze sjeverno od te granice. Temeljem zahtjeva Nikaragve za povlačenjem “bisektora”, ti bi otočići pripali njoj, što je na koncu postupka izričito zatražila.

Time je i sam Sud ustanovio da je suočen s dva posebna, ali uzajamno povezana spora: onome o pripadnosti četiriju otočića, i onome o razgraničenju morskih prostora jedinstvenom morskom granicom.

*

Važno proceduralno pitanje u ovoj parnici bio je spomenuti zahtjev Nikaragve, postavljen tek u njezinim zaključcima na koncu usmene rasprave, da Sud odluči o pitanju suverenosti nad spomenutim i drugim otocima u spornome prostoru. Kada je u svojoj tužbi zahtijevala povlačenje crte bisektora, ona je time podrazumijevala da će ti otoci pripasti njoj jer se nalaze južno od nje, ali to tada nije izričito zatražila.

Sud je taj zahtjev Nikaragve za otocima tretirao kao novi, i postavilo se pitanje njegove dopustivosti. Inače su se slični novi zahtjevi u prijašnjoj praksi Suda odbijali jer bi mogli izmijeniti predmet spora prvotno sadržan u tužbi (para.108). U izrečenoj presudi to je pitanje bilo opširno razmatrano.

U vezi s time Sud je naglasio da prostor koji valja razgraničiti u Karipskom moru obuhvaća brojne otoke koji mogu generirati teritorijalno more, gospodarski i epikontinentski pojas, te brojne stijene koje mogu generirati teritorijalno more (para.112).³⁰ U tome je kontekstu potvrđeno temeljno načelo:

“U više navrata Sud je naglasio da “kopno dominira morem” (Epi-kontinentski pojas u Sjevernom moru (S.R. Njemačka/Danska, S.R. Njemačka/Nizozemska, presuda, *I.C.J. Reports 1969*, p.51, para.96; Epi-kontinentski pojas u Egejskom moru (Grčka/Turska), *I.C.J. Reports 1978*, p.36, para.86; Morsko razgraničenje i teritorijalna pitanja između Katara i Bahreina, *I.C.J. Reports 2001*, p.97, para.185). U skladu s time:

“teritorijalnu situaciju na kopnu valja uzeti kao polazište za određivanje pravâ neke obalne države na moru. U skladu s člankom 121, stavak 2. Konvencije o pravu mora iz 1982, koja odražava običajno međunarodno pravo, otoci bez obzira na njihovu veličinu uživaju u tome pogledu isti status i stoga generiraju jednaka prava na moru kao i drugo kopneno područje (Morsko razgraničenje i teritorijalna pitanja između Katara i Bahreina, *I.C.J. Reports 2001*, p.97, para.185)”, (para.113).

---

³⁰ Tu valja dodati da uzvišice suhe za niske vode ne mogu same generirati teritorijalno more, ali mogu utjecati na crtu razgraničenja ako se nalaze na njegovu vanjskom rubu ili u spornome morskom prostoru pamičnih strana.

S obzirom na gornje, Sud je dopustio novi zahtjev Nikaragve nad spornim otocima jer je ustanovio da je inherentan izvornom zahtjevu te države (para.115).

U gornjemu citatu nije navedena potvrda temeljnoga načela da kopno dominira morem i u nekim arbitražnim presudama. Ali ga je u ovoj presudi Sud potvrdio još u dva navrata (paras.126 i 135).

*

Kao i u prethodnoj parnici, i ovdje se postavilo pitanje određivanja “kritičnoga datuma”, nakon kojega akti obiju strana postaju irelevantni u svrhu procjene njihove vrijednosti kao *effectivités*. S obzirom na postojanje dvaju sporova, bilo je jasno da se ne može odrediti jedinstveni kritični datum. Ali je svaka od strana imala o tim datumima različita mišljenja (paras.117-122).

Glede spora o pripadnosti otokâ, Sud je kao kritični datum na koncu ustanovio 2001. godinu, kada je Nikaragva rezervirala svoja prava u tome pogledu (para.129). Glede određivanja morske granice, Sud je uzeo datume dvaju incidenata na moru između susjednih država 17. i 23. ožujka 1982, kada je nikaragvanska patrola uzaptila honduraske ribarske brodove u spornomu području, i time je osporila postojanje “tradicionalne crte razgraničenja” (para.131).

*

* *

Sud je tako najprije razmotrio pitanje pripadnosti nekoj od parničnih strana četiriju spornih otoka. Obje su smatrale da ti otoci nisu *terra nullius*. Sud je to prihvatio i kao posljedicu načela *uti possidetis* u Latinskoj Americi, čije je pravne posljedice u ovoj presudi detaljno obrazložio:

“Općenito je priznato da kada su u 1821. države Središnje Amerike postale neovisne, niti jedan od otoka u susjedstvu nije bio *terra nullius* jer su nove države smatrale da imaju suvereni naslov nad svim tim područjima koja su prije toga bila od španjolskom vlašću. Njihov je naslov bio zasnovan na sukcesiji svih prijašnjih španjolskih kolonijalnih posjeda. Kako je objasnilo Švicarsko savezno vijeće u odluci od 24. ožujka 1922, koje je djelovalo kao arbitar u *Graničnom sporu između Kolumbije i Venecuele*:

“iako je moglo biti mnogo područja koja Španjolci nikada nisu okupirali, a mnoga su bila i neistražena..., ta su se područja (ipak) smatrala da po pravu pripadaju svakoj od Republika sljednica one španjolske pokrajine kojoj su bila dodijeljena temeljem starih kraljevskih dekreta španjolske majke domovine. Iako ta područja nisu u stvarnosti bila okupirana, ona su se temeljem zajedničkoga pristanka

smatrala okupiranima u pravu, (i to) od prvoga sata stvaranja nove Republike...”³¹ (para.133).

Dakle, ključni aspekt djelovanja načela *uti possidetis* jeste isključenje postojanja ničijega područja, pa čak kad su u pitanju i mali otoci i stijene udaljeni od kopna.

Sud se u vezi s time pozvao i na navod iz arbitražne presude iz 1933. godine između Gvatemale i Hondurasa. Tamo je bio ustanovljen “nedostatak vjerodostojnih informacija iz kolonijalnoga doba” s obzirom da su mnoga od područja bila neistražena. Stoga, ne samo da od španjolske Krune nisu precizno bile određene granice jurisdikcije, nego je bilo prostranih područja glede kojih nije bio poduzet nikakav napor da se osigura poštivanje nečega nalik na upravnu vlast³² (para.134).

U objašnjenju svih aspekata načela *uti possidetis*, Sud je potom izložio i široke izvode iz presuda svojih vijeća u sporu Burkina Faso/Mali iz 1986, i u sporu El Salvador/Honduras iz 1992. godine (paras.151-160).

Načelo *uti possidetis* Nikaragva i Honduras izričito su bili priznali u njihovu Gámez-Bonilla ugovoru iz 1894, a potom je na njemu bila zasnovana i arbitražna presuda španjolskoga kralja iz 1906. (para.154).

Sud je potvrdio nalaz iz presude El Salvador/Honduras iz 1992. da *uti possidetis* u načelu može biti primijenjen na posjede izvan kopna i na morske prostore (para.156). Ali se sporni otoci nalaze na znatnoj udaljenosti od ušća rijeke Coco: Savanna Cay udaljen je oko 28 milja, South Cay nekih 41 milju, Bobel Cay oko 27 milja, i Port Royal Cay oko 32 milje (para.163). A Španjolska je svoje teritorijalno more imala široko 6 morskih milja.

Sud je na koncu toga dijela presude morao zaključiti da mu parnične strane nisu predočile dokumentarne ili druge dokaze iz razdoblja prije neovisnosti koji bi se izričito odnosili na te otoke. Uz to, bliskost od obale (*proximity*) kao takva ne dopušta stvaranje pravnoga naslova (para.161).

I s obzirom da stoga ni jedna strana nema naslov temeljem načela *uti possidetis*, Sudu nije preostalo drugo nego da o pripadnosti spornih otočića odlučuje temeljem kolonijalnih i postkolonijalnih *effectivités*.

Glede *effectivités* iz kolonijalnoga razdoblja takvih informacija nema. Prije neovisnosti, svaka kolonijalna cjelina bila je prosta administrativna jedinica podložna u svakomu pogledu španjolskome kralju, bez bilo kakve političke posebnosti. A otočići u pitanju nisu tada bili od nikakvoga privrednog ili strategijskog značenja. To je razlogom odsutnosti *effectivités* iz toga doba, zaključio je Sud (paras.165-166).

Glede *effectivités* iz postkolonijalnoga razdoblja, u presudi su najprije navedeni svi izvodi o tome iz prijašnje sudske prakse koje smo naprijed citirali i u ovoj raspravi. Zaključak Suda je bio da se suverenost nad malim morskim formacijama, poput

---

31 *RIAA*, Vol.I, p.228.

32 *RIAA*, Vol.II, p.1325.

otokâ iz ove parnice, “može ustanoviti temeljem relativno skromnoga kvalitativnog i kvantitativnog očitovanja državne vlasti” (para.174). Ali su se podneseni argumenti parničnih strana u tome pogledu sustavnije i opširnije ispitivali negoli u prijašnjim presudama.

U pogledu zakonodavne i upravne kontrole, argumenti ni jedne strane nisu Sudu bili uvjerljivi. Tako, različiti ustavi Hondurasa i njegov Agrarni zakon ne spominju otoke u pitanju, niti ima dokaza o njihovoj primjeni na njima na specifičan način (para.181).

Ali je Honduras dokazao Sudu da je njegov lokalni sud u Puerto Lempira primjenjivao i sprovodio kazneno i građansko pravo te zemlje glede čina krađe i fizičkih napada počinjenih na nekima od tih otoka (para.185). U kasnim 1990. godinama vlasti Hondurasa regulirale su useljavanje stranaca na te otoke i izdavale su im radne dozvole (para.187). Te su vlasti izdavale i dozvole za ribolov u okolnim vodama (*bitácoras*), iako se sam ribolov nije obavljao s obala tih otoka. One su izdavale dozvole za podizanje građevina u vezi s ribolovom i postrojenja za spremanje brodova (para.195). Te su vlasti u 1975. izdale dozvolu za podizanje antene na Bobel Cayu da bi pomogle djelatnostima kompanije Union Oil (para.207).

Nikaragva je kao dokaz vršenja svoje nadležnosti nad tim otocima istaknula svoj dugotrajni spor s Britanijom, koji je otpočeo u 19. stoljeću, glede ulova kornjača. Ali Sud nije priznao taj spor kao *effectivité* Nikaragve (paras.197-198).

Napokon, kao *effectivités* nisu priznati ni patroliranje ratnih brodova u obalnim vodama, kao ni izdavanje petrolejskih koncesija od obiju država na tome području (paras.199-204).

U presudi je na koncu zaključeno:

“Nakon što je razmotrio argumente i dokaze parničnih strana, Sud nalazi da *effectivités* na koje se pozvao Honduras dokazuju “namjeru i volju da se djeluje kao suveren” i predstavljaju skromno ali stvarno vršenje vlasti nad četirima otocima (*Pravni položaj Istočnoga Grenlanda, presuda, 1933, P.C.I.J., Series A/B, No.53, p.46; vidi također Minquiers and Ecrehos (Francuska/Ujedinjeno Kraljevstvo) presuda, I.C.J. Reports 1953, p.71*). Iako nije utvrđeno da su četiri otoka bila od privredne i strategijske važnosti, i unatoč rijetkosti akata državne vlasti, Honduras je u cjelini iskazao svoje ponašanje dostatno da ispolji svoju namjeru da djeluje kao suveren u odnosu na Bobel Cay, Savanna Cay, Port Royal Cay i South Cay. Sud nadalje bilježi da djelatnosti Hondurasa koje se mogu smatrati kao *effectivités*, za koje se može pretpostaviti da su bile poznate Nikaragvi, nisu s njezine strane izazvale nikakav protest” (para.208).

U presudi je na koncu jednoglasno odlučeno, uključujući tu i glas suca *ad hoc* imenovanoga od Nikaragve, da Honduras ima suverenost nad tim četirima otocima.

Toliko o glavnomu predmetu ove rasprave. Gradeći svoju praksu na presedanima, Sud je uspio izgraditi prilično koherentan sustav pravila o pripadnosti jednoj od parničnih strana manjih otoka, ali i obala otoka Grenlanda.

U tome se najprije istražuje ima li jedna od strana pravni naslov zasnovan na nekom ugovoru na snazi o granicama. Ako se dokaže da ga nema, ispituje se mogući naslov temeljen na načelu *uti possidetis*, tj. na aktima prijašnjih vlasti o razgraničenju odnosnih teritorijalnih cjelina koje su potom stekle neovisnost. Tek ukoliko se utvrdi da ni jedna strana ne može dokazati nikakav pravni naslov, o pripadnosti spornoga područja odlučuje se temeljem *effectivités* jačega od dvaju konkurentnih zahtjeva. Ali kako smo prije istaknuli, *effectivités* po sebi ne pružaju naslov. Naslov se stječe pravomoćnom sudskom presudom.

*
*   *
*

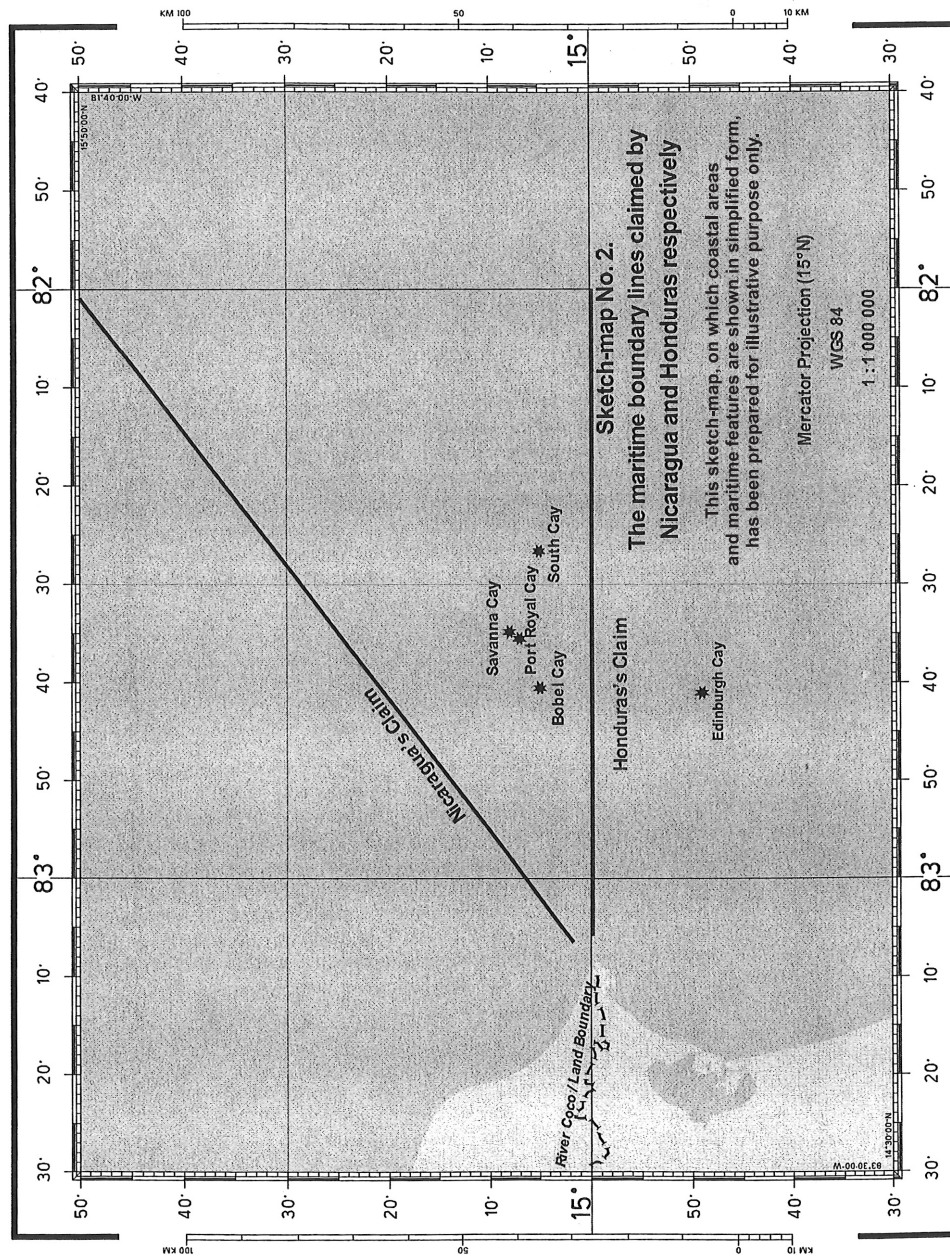
Ovdje nastavljamo našu kroniku prikazivanja međunarodnih sudskih i arbitražnih presuda o razgraničenjima morskih prostora. Taj aspekt ove presude Međunarodnoga suda iz 2007. godine nije manje zanimljiv od prethodnoga.

Honduras je bio uspješan u dokazivanju svoje suverenosti nad četirima otocima, ali Sud nije prihvatio njegove zahtjeve glede razgraničenja spornih morskih prostora. U tome se pogledu priklonio argumentima Nikaragve.

Kako smo već naveli, Honduras je od Suda zatražio da potvrdi navodnu tradicionalnu morsku granicu na 15. paraleli koju je temeljio na načelu *uti possidetis*. Naime prije stjecanja neovisnosti u 1821. godini, španjolskim kraljevskim dekretom od 23. kolovoza 1745. bila je podijeljena vojna jurisdikcija nad morskim područjima između "Vlade Hondurasa" i Generalne komande u Nikaragvi s granicom na rtu Gracias a Dios. Honduras je uz to ustvrdio da je 15. paralela tradicionalna morska granica između tih dviju država s obzirom da se Španjolsko carstvo i u drugim prilikama koristilo meridijanima i paralelama u podjeli nadležnosti na moru (para.230).

Nikaragva je, naprotiv, istaknula da je nadležnost nad teritorijalnim morem širokim 6 milja pripadala španjolskim vlastima u Madridu, a ne lokalnim vlastima, uključujući i generalne kapetanije. Uz to, bilo bi neprikladno da se Sud osloni na *uti possidetis* kako bi ustanovio naslov nad gospodarskim i epikontinentskim pojasom koji su očito moderni pravni koncepti (para.231).

Sud je u presudi ustanovio da bi načelo *uti possidetis juris* u izvjesnim okolnostima moglo igrati ulogu u morskim razgraničenjima, npr. u vezi s historijskim zaljevima i teritorijalnim morem. Ali ako je španjolska kruna i koristila paralele i meridijane, Honduras nije pružio dokaze da je ona to učinila i u ovome slučaju, te da bi se morska granica u pitanju protegnula na 15. paraleli (para.232). A i arbitražna presuda iz 1906, koja se zasnivala na načelu *uti possidetis*, nije se odnosila na morsko razgraničenje između tih dviju država (para.235).

Uz gornji zahtjev, Honduras je ukazao na različite elemente, koji su se zbili prije i nakon sandinističke revolucije u Nikaragvi u 1979, o navodnom postojanju *de facto* granice na 15. paraleli zasnovane na prešutnom sporazumu stranaka. Taj navodni prešutni sporazum predstavlja po mišljenju Hondurasa sporazum u smislu članaka 15, 74. i 83. Konvencije UN o pravu mora iz 1982. godine.

Sud je razmotrio te navode Hondurasa i u vezi s njima dao je opširno i precizno očitovanje o dokaznoj vrijednosti zaprisegnutih svjedočenja pojedinaca u postupku u obliku “*affidavits*” (paras.244-245). Ti navodi iz ove presude služit će kao važan presedan u budućim postupcima pred Sudom, ali ih na ovome mjestu ne možemo prikazati. Nikaragva je sa svoje strane zanjekala da je bilo kada priznala 15. paralelu kao morsku granicu s Hondurasom (para.247).

Sud se u ovoj presudi u načelu izjasnio o prešutnim sporazumima koji bi mogli biti dostatni da ustanove granicu, ali je u tome bio veoma restriktivan:

“Dokazi o prešutnom pravnom sporazumu moraju biti uvjerljivi. Ustanovljenje stalne morske granice pitanje je od velike važnosti, a sporazum se ne može olako pretpostaviti. Neka *de facto* crta mogla bi u izvjesnim okolnostima odgovarati postojanju prihvaćene pravne granice, ali bi se prije moglo raditi o privremenoj crti ili o crti za specifične, ograničene svrhe poput one o raspodjeli nekoga rijetkog bogatstva. Čak ako je neka privremena crta kroz neko vrijeme i bila korisna, nju treba razlikovati od međunarodne granice”, (para.253).

U produžetku je Sud ipak priznao da je 15. paralela kroz neko vrijeme igrala ulogu u ponašanju strana. Tako se Nikaragva nakon 1961. bila povukla s prostora sjeverno od rta Gracias a Dios, i to nakon izricanja presude Suda o pravovaljanosti arbitražne presude iz 1906, i to sve do 1977. kada je Hondurasu predložila pregovore o razgraničenju morskih prostora u Karipskom moru. U tome razdoblju obje su strane dodjeljivale petrolejske koncesije sjeverno i južno od te paralele. Nadalje, uređenje ribolova u tome području možda ukazuje na sporazum (*understanding*) o granici kroz neko vrijeme na toj paraleli. Uz to su i neki ribari smatrali tu paralelu kao crtu razgraničenja između Nikaragve i Hondurasa. “Ali ti događaji u kratkom vremenskom razdoblju nisu dostatni da bi Sud zaključio da je bila pravno ustanovljena međunarodna morska granica između dviju država” (para.256).

*

Nakon što je time ustanovio nepostojanje tradicionalne granične crte na 15. paraleli, Sud je sâm pristupio morskomu razgraničenju između Nikaragve i Hondurasa.

U vezi s time u presudi se najprije opširno raspravljalo o primjenljivom pravu u ovoj parnici. Sud je bio pozvan da povuče “jedinственu morsku granicu” u teritorijalnom

moru, gospodarskom i epikontinentskom pojasu. Obje su strane u tijeku postupka bile stranke Konvencije UN o pravu mora iz 1982. godine.

Sud se u ovoj presudi široko pozivao na iskaze iz svojih prijašnjih presuda. Navest ćemo samo najvažnije naglaske. Iz presude Bahrein/Katar izrečene 2001. godine, citiran je navod da

“U slučajevima prostorâ pod jurisdikcijom koji koincidiraju (epikontinentski pojas s jedne strane i gospodarski pojas ili ribolovna zona s druge, naša opaska), određivanje jedinstvene granice za različite objekte razgraničenja

‘može se obaviti jedino primjenom nekoga kriterija, ili kombinacijom kriterija, koji neki od tih objekata ne favorizira na štetu drugoga, a da u isto vrijeme bude jednako prikladan za podjelu svakoga od njih’ (spor o *Zaljevu Maine*, *I.C.J. Reports 1984*, p.327, para.194).³³

Razgraničenje teritorijalnoga mora ne uzrokuje probleme te vrste jer prava obalnih država u njemu nisu funkcionalna nego teritorijalna. Ona se sastoje od suverenosti nad dnem mora i nad vodama i zračnim prostorom iznad njega. Stoga u obavljanju toga dijela posla Sud mora najprije primijeniti načela i pravila međunarodnoga običajnog prava glede razgraničenja teritorijalnoga mora, vodeći računa o svojoj zadaći da povuče jedinstvenu morskku granicu (meritum, presuda, *I.C.J. Reports 2001*, p.93, paras. 173-174)”, (para.205).

Članak 15. Konvencije iz 1982. predviđa pri razgraničenju teritorijalnoga mora pristup “ekvidistanca/posebne okolnosti”. Članci 74(1). i 83(1), glede razgraničenja gospodarskoga i epikontinentskog pojasa, propisuju tzv. metodu: “pravična načela/relevantne okolnosti”. I kako je navedeno u presudi Kamerun/Nigerija iz 2002:

“Ta (posljednja) metoda, koja je vrlo bliska metodi crta sredine/posebne okolnosti primjenljivoj u razgraničenju teritorijalnoga mora, sastoji se najprije u povlačenju crte sredine, a potom u ispitivanju postoje li faktori koji zahtijevaju njezinu prilagodbu ili odstupanje od nje kako bi se postigao “pravičan rezultat” (*I.C.J. Reports 2002*, p.441, par. 288)”. (para.271).

---

33 Glede odnosa pojma epikontinentskoga pojasa kao prirodnoga produžetka kopnene mase ispod mora, i onoga gospodarskog pojasa koji se temelji na udaljenosti do 200 milja od polazne crte, mnogo dublje opservacije u svrhu povlačenja jedinstvene morske granice izložila je Arbitražna presuda iz 2006. godine između Barbadosa i Trinidada i Tobaga. Cf. *International Legal Materials 2006*, No.4, paras 18-23. Vidi i naš prikaz te presude - “Konsolidacija pravnih načela o razgraničenjima morskih prostora i slovenska “Bijela knjiga” iz 2006. godine”, *Poredbeno pomorsko pravo - Comparative Maritime Law 2007*, br.161, napose na str.18-23. Ali se Međunarodni sud nema običaj pozivati na prijašnje arbitražne presude kao na presedane, osim kada to nikako ne može izbjeći.

Uz to je navedena važna činjenica, ustanovljena još u presudi o Epikontinentnom pojasa u Sjevernom moru iz 1969. godine, da

“učinci odstupanja koje uzrokuju oblici obale na bočnu (lateralnu) crtu sredine relativno su mali u granicama teritorijalnog mora, ali uzrokuju maksimalne efekte na mjestima gdje se prostori epikontinentnoga pojasa udaljuju” (od obale). (*I.C.J. Reports 1969* p.37, para.59)”, (para.269).

Ali posebne okolnosti u ovoj parnici sastojale su se od nestabilnoga ušća rijeke Coco na terminusu kopnene granice između dviju država, kao i neriješeno pitanje pripadnosti spornih otočića u njezinoj delti. To sprječava Sud da utvrdi polazne točke na tome ušću i da od njih zacrtu privremenu crtu sredine (ekvidistanču). Stoga je u presudi zaključeno da:

“Iz svih prethodnih razloga, Sud se nalazi u situaciji iznimke predviđene u članku 15. Konvencije o pravu mora iz 1982, tj. da je suočen s posebnim okolnostima koje mu ne dopuštaju da primijeni načelo ekvidistance. Ali ekvidistanča u isto vrijeme ostaje opće pravilo” (para.281).

I zaista, kako ćemo dalje vidjeti, ekvidistanča je našla svoju primjenu pri razgraničenju prostorâ teritorijalnoga mora između otočića izvan kopna.

*

Nakon što je time zaključio da u toj geografskoj i geomorfološkoj situaciji ušća rijeke Coco povlačenje ekvidistance (crte sredine) nije moguće ni kao privremene, Sud je u načelu prihvatio zahtjev Nikaragve o povlačenju crte bisektora u spornome području.

Ovdje nam valja istaknuti da kod povlačenja okomice na opći smjer ravne ili konkavne obale, moguće je uzeti u obzir projekcije od obalnih pročelja (fasada) svake od država prema pučini. Naprotiv, povlačenje crte bisektora zahtijeva ravne crte na “relevantnoj obali” obiju strana koje nužno ne slijede obalnu crtu, nego mogu zasjeci u male prostore kopna i mora u blizini obale.

Pri određivanju te “relevantne obale” valja voditi računa o postizanju pravičnoga rješenja pri razgraničenju. Naime, u pitanju je “jedinstvena morska granica” čiji su učinci u teritorijalnom moru do 12 milja relativno mali, ali uzrokuju maksimalne efekte u prostorima gospodarskoga i epikontinentnoga pojasa na sve većim udaljenostima, kako je to Sud još u 1969. ustanovio.

Stoga se u određivanju te “relevantne obale” pri zacrtavanju bisektora u najvećoj mjeri ispoljava diskrecija suda u traganju za pravičnim rješenjem. Same se stranke rijetko kada mogu o tome složiti u pregovorima.

Sud je tako najprije ispitao prijedloge obiju parničnikih strana u tome pogledu, i nije usvojio ni jedan. Rt Gracias a Dios predstavlja točku na kojoj se njihova kopnena

granica na obali zaustavlja. Uzimajući tu točku u obzir, Sud je svoju odluku obrazložio na sljedeći način:

“Morska fasada koja se prostire od Punta Patuca do Wouhnta-e izbjegla bi da ta crta prolazi kroz honduraski teritorij, a u isto bi vrijeme pružila dovoljno dugačku morsku fasadu da bi se na ispravan način uzelo u obzir obalnu konfiguraciju u spornome području. Stoga obalna fasada Hondurasa koja ide od Punta Patuca i obalna fasada Nikaragve koja ide do Wouhnta-e po mišljenju Suda su relevantne obale u svrhu povlačenja bisektora. Ta crta bisektora ima azimut 70° 14' 41.25” (glede konstrukcije crte bisektora vidi kartu N.3)” (para.298).

Još je tu povučenu crtu trebalo korigirati, uzimajući u obzir teritorijalno more od 12 milja oko svih priznatih otočića u tome prostoru. Oko tih otočića povučene su na karti kružnice promjera od 12 milja. Pri tome se jedino teritorijalno more honduraskoga Savanna Cay ne preklapa s onim Edinburgh Cay koji pripada Nikaragvi. Zone preklapanja podijeljene su na pola, i time je dobivena crta razgraničenja i u tome sektoru. Pri tome Sud nije iznašao nikakve “posebne okolnosti” kako bi s njima uskladio tu strogu crtu ekvidistance (para.304).

*

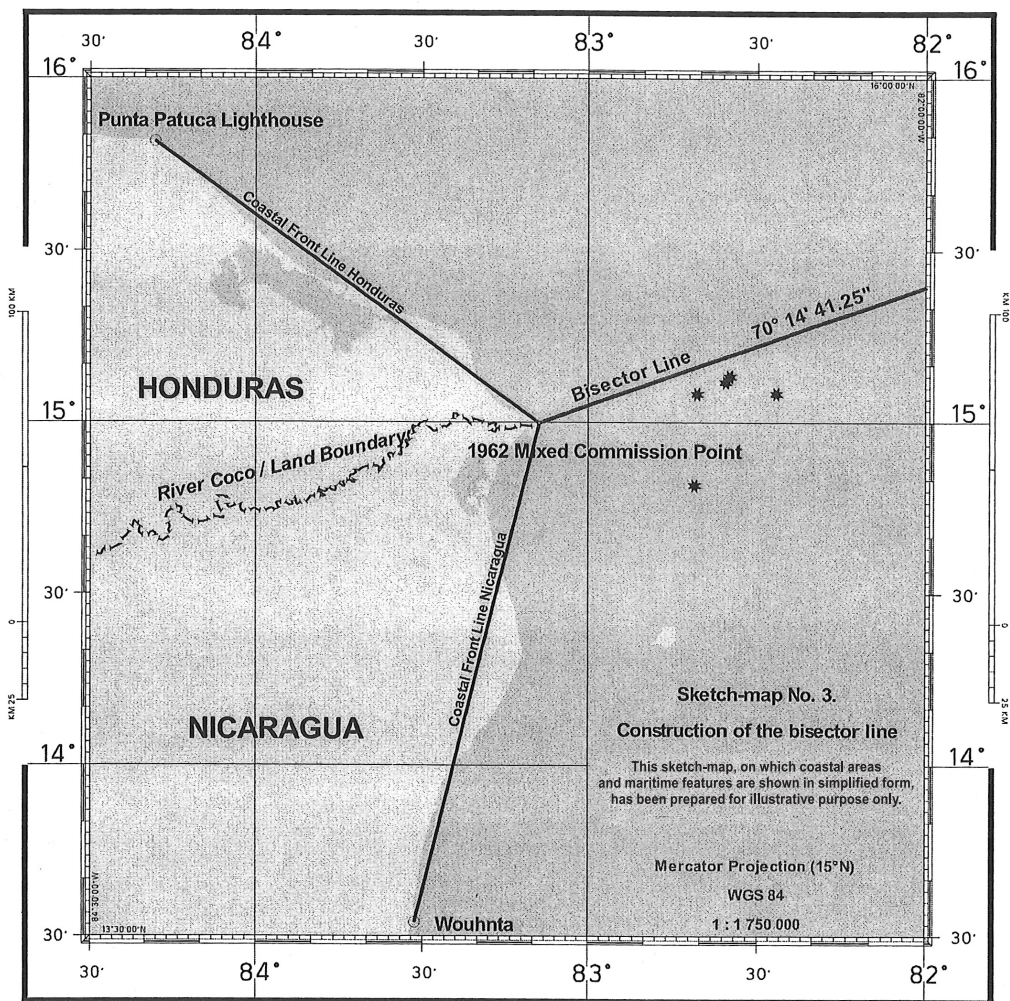
Na koncu je trebalo odrediti početnu i krajnju točku te zacrtane morske granice. Određenje početne točke stvaralo je najveće probleme.

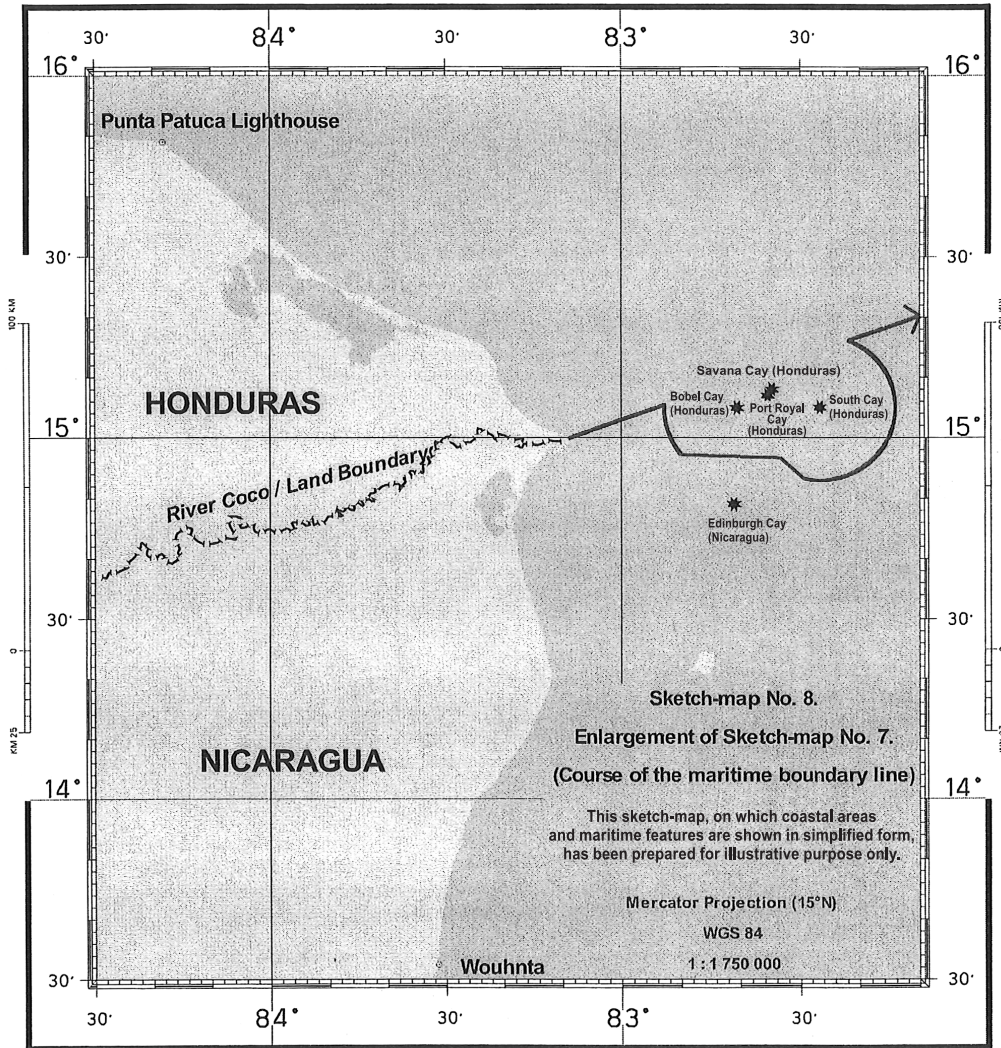
Obje su se strane u pismenom postupku složile da tu početnu točku treba fiksirati na udaljenosti od 3 milje od obale kopna, i to zbog nanosa na rijeci Coco koji stalno pomiču njezino ušće prema pučini. Uz to, kako smo naveli, ostalo je sporno pitanje pripadnosti otočića koji čine njezinu deltu.

Glede toga pitanja Sud je zaključio da su same parnične strane u najboljem položaju da promatraju promjene oblika rta Gracias a Dios i da o tome same nađu rješenje u skladu s arbitražnom presudom iz 1906, koja glede kopnene granice ostaje *res judicata* (para.310).

Sud je usvojio prijedlog Hondurasa i odredio je polaznu točku za svoju crtu razgraničenja udaljenu na 3 milje od točke koju je utvrdila zajednička komisija u 1962. godini. Time je obima stranama prepušteno da postignu sporazum o crti koja povezuje kraj njihove kopnene granice temeljem arbitražne presude iz 1906, i polazne točke morske granice iz ove presude.

Kao što je to slučaj i u brojnim drugim presudama iz te oblasti, krajnja se točka te morske granice nije mogla s preciznošću utvrditi. To stoga što u tim slučajevima Sud ne može odlučivati o pravima trećih država. U ovom slučaju u pitanju su bila prava Kolumbije. Ipak, po mišljenju Suda, krajnja točka bisektora koja bi se produljila izvan 82. meridijana istočno, i išla sjeverno do 15. paralele, ne bi zadrila u prava Kolumbije,

jer se njezina prava iz ugovora s Nikaragvom iz 1928. ne protežu sjeverno od 15. paralele (para.316). U presudi je na koncu naznačeno:

“Sud stoga može razgraničiti morski prostor bez da precizno odredi krajnju točku te granice, i izjasniti se da se ona proteže izvan 82. meridijana a da time ne narušava prava trećih država. Valja također navesti da se ni u kojemu slučaju ta crta ne može protumačiti kao da se proteže izvan 200 milja od polaznih crta za mjerenje širine teritorijalnoga mora; a svaki zahtjev za epikontinentskim pojasom preko 200 milja mora biti u skladu s člankom 76. Konvencije UN o pravu mora iz 1982, i mora biti ispitan po Komisiji o granicama epikontinentskoga pojasa koja je njome ustanovljena” (para.319).

VI. ZAHTJEVI I JEDNOSTRANI AKTI SLOVENIJE GLEDE MORSKIH PROSTORA NA SJEVERNOM JADRANU

Međunarodni je sud u prethodnim dvjema presudama najprije istraživao ima li neka parnična strana pravni naslov nad spornim otocima. Tek kada je ustanovio da ga nema nijedna, o pripadnosti otokâ odlučio je temeljem *effectivités* države čiji je zahtjev u tome pogledu ocijenio jačim.

Sada je došlo vrijeme da naš vidokrug proširimo i na pitanja granica i razgraničenja kopnenih područja nad kojima parnične strane posjeduju pravni naslov, i da o tome izložimo neke zaključke. Naime s obzirom da su more i zračni prostor akcesoriji kopna, ne postoji pravni naslov neke države nad morskim prostorima u nedostatku njezina pravnoga naslova na obali, tj. na kopnu. Ta su dva pitanja, dakle, usko povezana makar kada se radi o razgraničenjima na moru u odnosu na kopnene granice.

Tu valja najprije spomenuti razlikovanje između “delimitacije” (razgraničenja) i “demarkacije”. Kako je Međunarodni sud u presudi Kamerun/Nigerija iz 2002. godine naveo: “delimitacija neke granice sastoji se u njezinoj “*definiciji*”, dok se demarkacija granice, koja pretpostavlja njezinu prethodnu delimitaciju, sastoji u njezinu obilježavanje na terenu”.³⁴ S obzirom da se demarkacija odnosi na kopnene granice, njezin ekvivalent na morskim prostorima je njezin precizan opis u geografskim koordinatama, te njezin prikaz na geografskoj karti. To sve mora biti sastavnim dijelom ugovora ili pravomoćne sudske presude. Tek je s demarkacijom na terenu posao oko utvrđivanja granica između susjednih država konačno obavljen.

Vidjeli smo koliko je čitav taj posao između Nikaragve i Hondurasa bio dugotrajan. Slijedeći uputu osloboditelja Latinske Amerike od španjolske kolonijalne vlasti

---

³⁴ *I.C.J. Reports 2002*, para.84.

Simóna Bolívara (1783-1830), te dvije i druge države iz toga regiona predvidjele su načelo *uti possidetis* već u svojim ustavima prilikom proglašenja njihove neovisnosti u 1821. godini. Zamisao, koja je bila kratkoga vijeka, bilo je stvaranje Federalne Države Središnje Amerike po uzoru na Sjedinjene Američke Države.³⁵

Kako smo prije naveli to su načelo Nikaragva i Honduras potom potvrdili u članku II, stavak 3. njihova Gámez-Bonilla ugovora iz 1894, i na toj su osnovi uspjeli između 1900. i 1904. obaviti demarkaciju otprilike trećine zajedničke granice na terenu. Slijedila je presuda španjolskoga kralja iz 1906. i njezino osporavanje od Nikaragve, tako da je demarkacija preostale kopnene granice obavljena tek u 1962. godini. Ali je prema odluci Međunarodnoga suda iz 2007, demarkacija granične crte na ušću rijeke Coco opet prepuštena tim državama. Demarkacija stoga još nije u potpunosti obavljena.

Sve do nakon Drugoga svjetskog rata načelo *uti possidetis* smatralo se regionalnim pravnom pravilom primjenljivim u odnosima između hispano-američkih republika. Ali je u 1964. godini i Konferencija šefova država i vlada Organizacije afričkoga jedinstva na svome zasjedanju u Kairu potvrdila bit načela nedodirljivosti granica naslijeđenih iz kolonijalizma. To je navelo Vijeće Međunarodnoga suda da u presudi Burkina Faso/Mali iz 1986. godine proglasi *uti possidetis juris* načelom općega međunarodnog prava, te izrazom dužnosti poštivanja prijašnjih granica u slučaju sukcesije država.³⁶

Navod iz te presude citiran je i u Mišljenju br.3 (Badinterove) Arbitražne komisije iz 1992. godine. Naime, kako smo prije naveli, i pri raspadu Jugoslavije, Sovjetskoga Saveza i Češko-Slovačke, nove su države koje su prije bile federalne jedinice tih zemalja, proglasile svaka svoju neovisnost u postojećim granicama.

Vrijedno je ovdje navesti četiri točke iz Mišljenja br.3. koje u tome pogledu vjerno odražava pravila općega međunarodnog prava danas na snazi:

“*Prvo* - Vanjske granice će se morati poštivati u svim slučajevima u skladu s načelom iz Povelje Ujedinjenih nacija, Deklaracijom o načelima međunarodnog prava o prijateljskim odnosima i suradnji između država u skladu s Poveljom Ujedinjenih nacija (rezolucija 2625 (XXV) Opće skupštine Ujedinjenih nacija) i Helsinškim završnim aktom, i kojim se inspirira članak 11. Bečke konvencije od 23. kolovoza 1978. o sukcesiji država glede ugovora.

Drugo - Demarkacije između Hrvatske i Srbije ili između ove zadnje i Bosne i Hercegovine, ili moguće između ostalih susjednih neovisnih država, mogu se mijenjati jedino slobodnim i zajedničkim sporazumom.

---

35 Jednaki neuspjeh doživjelo je u 1819. stvaranje Velike Kolumbije, koja je obuhvaćala još i Venecuelu i Ekvador. Ta se tvorevina raspala odmah nakon smrti Bolívara u 1830. godini.

36 *I.C.J. Reports 1986*, pp.564-566, paras.19, 22, 24.

Treće - U nedostatku tako postignutog sporazuma, prijašnja razgraničenja dobijaju svojstvo granica zaštićenih međunarodnim pravom. To je zaključak kojemu vodi poštivanje načela teritorijalnoga *status quo*-a, a naročito načela *uti possidetis juris* koje je, iako je najprije bilo prizivano u rješavanju problema dekolonizacije u Americi i u Africi, danas postalo načelom opće naravi, kao što je to izrekao Međunarodni sud (parnica o *Graničnom sporu*, Burkina Faso - Republika Mali, presuda od 22. prosinca 1986): "Ipak to načelo nije posebno pravilo koje bi pripadalo samo nekom specifičnom sustavu međunarodnoga prava. Ono je opće načelo, logički povezano s fenomenom stjecanja neovisnosti ma gdje do njega došlo. Njegov očit cilj jeste da se izbjegne opasnost da se neovisnost i stabilnost novih država ugroze bratoubilačkim ratovima koji mogu proizaći iz osporavanja granica nakon povlačenja države upraviteljice" (p.565, par.20).

Četvrto - Nikakva promjena postojećih granica i crta razgraničenja postignuta silom ne može proizvesti pravne učinke, u skladu s dobro utvrđenim načelom međunarodnoga prava posebno obznanjenim u Deklaraciji o načelima međunarodnoga prava o prijateljskim odnosima i suradnji između država u skladu s Poveljom Ujedinjenih nacija (rezolucija 2625 (XXV) Opće skupštine) i s Helsinškim završnim aktom...".

Tu bismo još nešto dodali i o odnosu ugovora kojim se utvrđuju granice i samih granica utvrđenih takvim ugovorom. U tome pogledu vrlo je važan iskaz iz presude Međunarodnoga suda iz 1994. o *Teritorijalnom sporu* Libija/Čad. Radilo se o ugovoru prvotno sklopljenom u 1955. na rok od dvadeset godina između Libije i Francuske. Čad je potom od Francuske stekao neovisnost u 1960, kada je taj ugovor još bio na snazi. Ali tu granicu nakon isteka toga ugovora nije osporavao Čad, nego Libija.

Sud je zaključio da, iako sklopljenim na određeno vrijeme, tim je ugovorom ustanovljena stalna granica i da ta granica potom ima vlastitu sudbinu neovisno o ugovoru iz 1955. "...Jedanput ugovorena, granica ostaje, jer bi svaki drugi pristup lišio učinka temeljno načelo stabilnosti granica...". Po mišljenju Suda to ne znači da dvije države ne mogu zajedničkim sporazumom promijeniti svoju granicu. "...Naravno, takav se rezultat može postići uzajamnim pristankom, ali kada je neka granica bila predmetom sporazuma, njezino dalje postojanje ne ovisi o opstanku sporazuma kojim je ta granica ugovorena."³⁷ Dakle, za svaku promjenu granice treba novi sporazum, i ona se ne može ishoditi osporavanjem postojećega, pa čak ako je naknadno istekao.

Ipak takav istekli sporazum i dalje ostaje kao dokaz o stvarnom tijeku zacrtane granice, sve dok države u pitanju ne bi novim sporazumom odlučile da ju izmijene.

Utvrđivanje pravnoga naslova nad kopnenim područjem između dviju država nije sasvim isto što i demarkacija njihove granice na terenu. Pravni se naslov može

37 *I.C.J. Reports 1994*, p.37, paras.72, 73.

utvrditi, ali će ipak biti potrebno da države u pitanju sklope precizniji sporazum koji omogućuje demarkaciju te granice. Također bi i sudbeno tijelo moralo uživati dovoljnu nadležnost da u svojoj presudi obavi taj posao do kraja.

Ako se radi o područjima koja su prije bila pod različitim suverenitetima, sudbeno će tijelo najprije tragati za ugovornim naslovom nad spornim teritorijem (pa čak ako je ugovor u pitanju istekao). Prednost ima posljednji ugovor na snazi između parničnih strana. Ako ga nema, sud će tragati za ugovorima koje su moguće sklopile prijašnje vlasti prije stjecanja neovisnosti tih država.

Ali pri svim takvim pregovorima, ili u odlučivanju po neovisnom sudbenom tijelu, valjat će poštivati pravni naslov trećih država nad teritorijem, koje nisu strane u sporu. To je izrazila i Badinterova Arbitražna komisija iskazom da će se vanjske granice u svim slučajevima morati poštivati.

Pri secesiji nove država od države prethodnice koja i dalje postoji, ili pri raspadu i nestanku ove druge, počesto će se pravni naslov utvrđivati temeljem unutarnjih akata države prethodnice o takvom razgraničenju, ukoliko postoje. Vidjeli smo da su se u nedostatku takvih akata parnične strane pozivale i na “izvorni naslov” koji je kolonijalna sila davno prije stekla od lokalnoga vladara. Ali su takvi pokušaji dokazivanja pravnoga naslova do sada ostali bez uspjeha.

Ukoliko je načelo *uti possidetis* zaista postalo pravilom općega međunarodnog prava, ono bi se trebalo primjenjivati po automatizmu, neovisno o očitovanju država u pitanju. Ipak izričita očitovanja u tome smislu doprinose stabilnosti međunarodnih odnosa.

Tako su izjave dviju novih država sljednica o proglašenju njihove neovisnosti u postojećim granicama jednako dobre kao i sklopljeni ugovor s tim sadržajem. Države se time obvezuju da neće mijenjati naslijeđene granice bez sporazuma sa susjednom državom u pitanju. Rijetko koji drugi jednostrani akt države ima u međunarodnoj praksi toliko dalekosežan pravni učinak kao ovaj.³⁸ Ipak, takve sukladne izjave najčešće neće biti dostatne za demarkaciju granica država u pitanju na terenu. U tu će svrhu valjati sklopiti ugovor preciznijega sadržaja.

*

Tek ukoliko sudbeno tijelo ustanovi da ni jedna država nema pravni naslov na spornomu području, ono će o njegovoj pripadnosti odlučivati temeljem *effectivités* obiju strana. Vidjeli smo da su u pitanju redovito nenaseljeni ili slabo naseljeni otočići ili stijene neprikladne za ljudski život. Razmatrali smo slučajeve takvih formacija u blizini obala dviju država, poput Minquiers i Ecrehos, te otočićâ u zaljevu Fonseca.

---

38 Izjave Slovenije i Hrvatske s tim sadržajem pri stjecanju njihove neovisnosti u 1991. godini imaju još veći značaj jer nisu date spontano. One su bile jedan od uvjeta za priznanje tih i drugih novih država od Europske zajednice (danas Unije) i svih njezinih tada petnaest država članica. Te izjave potom je provjeravala Badinterova Arbitražna komisija. A i Helsinški završni akt iz 1975. godine sadrži obvezu država sudionica KESS-a da se uzdrže od zahtjeva za promjenama granica u Europi.

Sporovi o njihovoj pripadnosti ostali su dugo vremena neriješeni nemarom država u pitanju.

Ali će u budućnosti biti još više primjera takvih formacija na graničnome području epikontinentškoga i gospodarskog pojasa dviju država. Ti su sporovi nastali tek proglašenjem tih novih prostora na moru, jer ti otoci i stijene prije toga nisu bili od nikakvoga privrednoga i strategijskog značaja. Vidjeli smo da se Sud u svim tim parnicama složio s tvrdnjom obiju strana da se nije radilo o *terra nullius*. Jer da je utvrdio da se zaista radilo o ničijim područjima, treće bi države imale pravo da ih steknu okupacijom prije nego što su obalne države formalno proglasile te pojaseve u svoju korist.

*

Glede odnosa pravnoga naslova nad nekim područjem i *effectivités*, uzet ćemo u obzir situaciju u sporu između Hrvatske i Slovenije glede njihovih kopnenih i morskih granica. Citirani iskaz iz presude Vijeća Međunarodnoga suda Burkina Faso/Mali iz 1986. može se u tome pogledu smatrati da odražava pravna pravila na snazi.

Tamo su navedene tri glavne situacije toga odnosa. Sud je najprije naveo da:

(i) “U slučajevima gdje se činjenica u potpunosti poklapa s pravom, gdje se efektivna administracija nadovezuje na *uti possidetis juris*, *effectivité* se uzima u obzir samo kao potvrda vršenja prava temeljem pravnoga naslova”. To je slučaj s hrvatskom obalom u Piranskom zaljevu do rta Savudrija, te onom u zapadnoj Istri oko toga rta, te zapadno i južno od njega. Na toj obali, kao i u unutrašnjosti, hrvatske vlasti vrše efektivnu administraciju koja se nadovezuje na *uti possidetis juris* od 25. lipnja 1991. godine. Tu nikakve *effectivités* susjednih država, kad bi ih bilo, ne mogu izmijeniti pravni naslov Hrvatske nad tom obalom.

(ii) “U slučajevima kada činjenica ne odgovara pravu, gdje spornim teritorijem upravlja država koja ne posjeduje pravni naslov, prednost valja dati nositelju naslova”. To je slučaj s lokalitetom Sveta Gera na kopnenoj granici između Hrvatske i Slovenije. Slovenija odugovlači s time da to područje preda Hrvatskoj, iako i sama priznaje da je pravni naslov na hrvatskoj strani. Ni tu već dugotrajne slovenske *effectivités*, koje su očito *contra legem*, ne mogu stvoriti pravni naslov u korist Slovenije.

U ovu rubriku nadalje spadaju zahtjevi i jednostrani akti Slovenije glede nekih morskih prostora koji se ne nadovezuju na njezinu obalu. U pitanju je njezin zahtjev nad svim vodama Piranskoga zaljeva, te na morskim prostorima koji bi trebali omogućiti izlaz Sloveniji na otvoreno more na Jadranu. Slovenija je uz to 4. listopada 2005. usvojila “Zakon o proglašenju zaštićene ekološke zone i o epikontinentškom pojasu”, a 5. siječnja 2006. donijela je “Uredbu o određivanju ribolovnih zona”. Ti će jednostrani akti biti predmetom našega posebnog razmatranja.

(iii) Napokon, treći su slučajevi oni “gdje *effectivité* ne koegzistira s nikakvim pravnim naslovom, i tamo se ona neizbježno mora uzeti u obzir”. Takvih situacija

općenito u Europi, te tako ni na prostorima Hrvatske i Slovenije, uopće nema. Za sva njihova gusto naseljena kopnena područja postoji pravni naslov jedne ili druge strane, a zahtjevi za morskim prostorima uređuju se temeljem poštivanja granice na obali.

*

Prelazimo na razmatranje zahtjeva i jednostranih akata Slovenije glede razgraničenja morskih prostora s Hrvatskom. Slovenska argumentacija iz akata koje smo gore spomenuli ukazuje ili na nepoznavanje primjenljivih pravila međunarodnoga prava artikuliranih u međunarodnoj sudskoj i arbitražnoj praksi, ili na njihovo bagateliziranje kada se god ne uklapaju u ostvarenje ciljeva te države. Ukoliko se radi o ovom drugome, nastoji se dokazati da je bijelo crno i da je crno bijelo. Ali sustav pravila međunarodnoga prava, koja se razvijaju u odnosima između suvereno jednakih država, uopće ne dopušta takve manipulacije.

Izljevom temeljnoga načela u ovoj oblasti da kopno dominira morem, svaka obala na kopnu i na svim otocima generira teritorijalno more, te ovisno o njezinoj udaljenosti od obale druge države koja leži sučelice, ona još može generirati i epikontinentski i gospodarski pojas. Stijene na morskoj pučini generiraju samo teritorijalno more do najveće udaljenosti od 12 morskih milja.

Temeljem toga načela cjelokupna obala Slovenije i Hrvatske u čitavoj njezinoj duljini generira teritorijalno more svake od tih država. Od točke T5 na crti razgraničenja teritorijalnoga mora između Italije i bivše SFRJ iz Osimskoga ugovora iz 1975, gdje je prije otpočinjao prostor otvorenoga mora na Jadranu, prostiru se u produžetku teritorijalnoga mora Hrvatske njezini epikontinentski i gospodarski pojas. Epikontinentski pojas imaju, i nad njime mogu proglasiti vanjski i gospodarski pojas, sve obalne države na Jadranskom moru osim Slovenije i Bosne i Hercegovine. Nepovoljan geografski položaj njihove kratke obale to njima ne dopušta.

Slovenija je svoje drukčije zahtjeve izložila u dvama instrumentima koji predstavljaju službene akte te države. Bit njezina početnoga zahtjeva izložena je u "Memorandumu o Piranskom zaljevu" što ga je Skupština Slovenije usvojila 26. svibnja 1993, i od kojega njezini pregovarači nisu bitno odstupali:

"Republika Slovenija se zauzima za očuvanje Piranskog zaljeva pod njenim suverenitetom i jurisdikcijom i za izlaz na otvoreno more na temelju dopuštenih kriterija međunarodnog prava te uvažavanja specifične situacije Republike Slovenije."

U tome se Memorandumu nadalje navodi da je Piranski zaljev primjer *sui generis*, da je Slovenija vršila jurisdikciju i vlast u njemu u bivšoj Jugoslaviji i da je takvo stanje bilo zatečeno pri proglašenju neovisnosti Slovenije i Hrvatske 25. lipnja 1991. Glede takvoga stanja najprimjerenija je primjena načela *uti possidetis* (u slovenskom tumačenju), te da takvo rješenje navodno odgovara načelu teritorijalnoga *status quo*.

Izvan Piranskoga zaljeva Slovenija se založila da se temeljem “načela pravednosti” povuče granica s Hrvatskom kako bi se njezino teritorijalno more bar na uskom odsjeku doticalo s otvorenim morem Jadrana. Pri tome se u tome dokumentu izričito priznaje da zbog svoga nepovoljnog geografskog položaja ta država ne može proglasiti svoj gospodarski pojas.³⁹ Ali Slovenija je naknadno odustala od te konstatacije donošenjem prije spomenutoga Zakona u 2005. godini.

Očito je da oba gornja zahtjeva proturječe načelu da kopno dominira morem i običajnim pravnim pravilima kodificiranima ugovornim propisima koji to načelo podrazumijevaju.

Na mnogo opširniji način ti su zahtjevi obrazloženi u tzv. “Bijeloj knjizi” Ministarstva vanjskih poslova Slovenije objavljenoj u 2006. godini. Ti su argumenti već podvrgnuti kritici hrvatske znanosti, uključujući i onoj ovoga pisca, i nastojat ćemo da se u tom pogledu ne ponavljamo.⁴⁰

Glede zahtjeva nad cjelinom Piranskoga zaljeva kao navodno unutrašnjih morskih voda Slovenije, nije dovoljno jednostrano proglasiti zaljev u kojemu obale dviju država generiraju teritorijalno more (tzv. “*pluristatal bay*”), historijskim zaljevom ili zaljevom *sui generis*, i smatrati da se time stekao pravni naslov nad njegovom cjelinom.

Naime, sve dok sve obale nekoga zaljeva pripadaju samo jednoj državi, a njezina centralna vlast ima neposrednu nadležnost nad svim njezinim morskim prostorima, kakav je bio slučaj s bivšom SFRJ do njezina raspada, u takvome zaljevu ne mogu nastati historijska prava u ničiju korist. Prije nego što su Slovenija i Hrvatska proglasile svoju neovisnost, one su bile federalne jedinice te složene države, a ne punopravni subjekti međunarodnoga prava koji bi mogli stjecati pravni naslov nad nekim područjem *à titre de souverain*.⁴¹

A obje su te države priznale njihove postojeće kopnene granice već pri proglašenju njihove neovisnosti. Stoga se ne može ni zamisliti da je Slovenija već 25. lipnja 1991. mogla steći historijski naslov nad cjelinom Piranskoga zaljeva kao navodno

---

39 Prijevod na hrvatski jezik naveden je prema knjizi - Vladimir IBLER: *Međunarodno pravo mora i Hrvatska*, Zagreb 2001, str.553-554.

40 Vidi naše rasprave - “Consolidation of Legal Principles on Maritime Delimitation: Implications for the Dispute between Slovenia and Croatia in the North Adriatic”, *Chinese Journal of International Law* 2007, Vol.6, No.3, pp.601-634; te u ponešto različitom sadržaju, u ovomu časopisu, 2007, br.161, str.13-39.

41 Neki ustavni pravници i politolozi u bivšoj Jugoslaviji, koji nisu dobro poznavali međunarodno pravo, ocjenjivali su ustavne promjene u njoj od 1971. godine nadalje, kao preobrazbu te zemlje u konfederaciju država. Istina je da je republikama i autonomnim pokrajinama tada bilo priznato pravo da ostvaruju suradnju s organima i organizacijama drugih država i s međunarodnim organizacijama, u okviru utvrđene vanjske politike SFRJ i međunarodnih ugovora te zemlje. Ali je sklapanje međunarodnih ugovora (koji se ravnaju prema Bečkoj konvenciji o pravu ugovora iz 1969. godine) bilo priznato samo Federaciji preko saveznih organa. A da je zaista bilo došlo do preobrazbe Jugoslavije u istinsku konfederaciju, njezine države članice već bi tada postale subjekti međunarodnoga prava. U tome bi svojstvu one bile priznavane od trećih država i učlanjivale bi se u međunarodne organizacije. Do svega toga prije proglašenja njihove neovisnosti u 1991. nije bilo došlo.

svojim unutrašnjim morskim vodama, i to na štetu hrvatskoga teritorijalnog mora u produžetku njezine obale u tome zaljevu. Ni posljednji Ustav SFRJ iz 1974. nije predviđao nikakva veća prava Slovenije u odnosu na druge socijalističke republike i autonomne pokrajine, uključivši tu i Hrvatsku, da bi se tako što dalo uopće pretpostaviti.

Sasvim je isto i glede “izlaza Slovenije na otvoreno more” kada ona time jednostrano svojata prostore teritorijalnoga mora Hrvatske u produžetku njezine obale.⁴²

U svojoj “Bijeloj knjizi” koja obiluje dokumentima, Slovenija ne navodi nikakve svoje akte nakon 25. lipnja 1991, koji ona u tome pogledu vjerojatno smatra “kritičnim datumom”. Ona time valjda pretpostavlja da je sva svoja prava na uštrb Hrvatske stekla prije toga datuma, a da Hrvatska ima pravnu obvezu da ta slovenska stečena prava poštuje od proglašenja svoje neovisnosti.

Ali s obzirom da počev od 25. lipnja 1991. dvije suverene države imaju svoje obale na Piranskom zaljevu, svaka sa svojim teritorijalnim morem na njemu, to je dovoljan razlog što taj zaljev u cjelini nije nikada mogao postati slovenski historijski zaljev, niti će to postati u budućnosti. A jednostrano proglašenje vlastitih unutrašnjih morskih voda nad cjelinom takvoga zaljeva ne bi išlo ni naknadnim pristankom druge obalne države, osim ako bi ona ovoj prvoj ustupila svu svoju obalu u njemu.

*

Čini se da su tvorci dvaju slovenskih instrumenata pomiješali neke pravne pojmove, dali namjerno ili iz neznanja to ne znamo. Oni su sporne morske prostore tretirali kao nešto nalik na *terra nullius*, nad kojom bi se mogao stjecati pravni naslov neovisno od naslova na obali.

U Bijeloj se knjizi tako navodi mnoštvo slovenskih dokumenata iz razdoblja prije stjecanja neovisnosti te države. Njima se nastoji dokazati da je tadašnja Socijalistička Republika Slovenija kroz dulje razdoblje vršila efektivnu vlast u čitavom Piranskom zaljevu i u spornim vodama izvan njega. Pri tome se bez dokaza tvrdi da se prije raspada SFRJ S.R.Hrvatska nije nikada protivila integritetu Piranskoga zaljeva i “suverenosti” (*sic!*) Slovenije nad njime. Također se na jednom mjestu tvrdi da je Slovenija “oduvijek” imala teritorijalni izlaz na otvoreno more, što bi značilo od pamtivijeka. Ali čak kad bi taj kontinuitet slovenske državnosti bio nalik na onaj Japanskoga Carstva, i tada bi se znali njegovi prapočeci.

U Bijeloj se knjizi prelazi preko primjerâ vršenja vlasti na spornome morskom prostoru u istom razdoblju od hrvatske pomorske policije, lučkih uprava i sudova u

---

42 U našoj prije objavljenoj raspravi došli smo do zaključka da se temeljno načelo da kopno dominira morem nameće i pri svim promjenama granica koje inače proizvode stanje sukcesije država. Stoga niti jedna država sljednica raspale federacije ne može steći morske prostore ukoliko nije stekla obalu na koju se ti prostori naslanjaju. Ne postoji nikakvo pravilo općega međunarodnog prava, niti će ono ubuduće nastati, temeljem kojega bi se vršila sukcesija morskih prostora države prethodnice, za razliku od sukcesije državne imovine, arhiva i dugova te države. Vidi našu raspravu u ovom časopisu iz 2007, br.161, napose na str.28-30.

Puli, Umagu i Bujama.⁴³ Kada bi se radilo o ničijem kopnenom području, i da su obje republike prije 1991. bile suverene države, slični hrvatski akti vlasti već bi bili dostatni da obore tezu da se radilo o slovenskom miroljubivom, dugotrajnom (*possessio longi temporis*) i efektivnom vršenju *isključive suverenosti*, uz uvjet odsutnosti protesta Hrvatske. Tu tezu obara i činjenica da hrvatski organi i danas vrše svoje nadležnosti do sredine toga spornoga prostora. Stoga se baš nikada nije radilo o isključivoj vlasti Slovenije u Piranskom zaljevu i okolnim vodama. Pri tome se ovdje nije radilo o kopnenim, nego o morskim prostorima, i Slovenija nije prije 25. lipnja 1991. bila međunarodno priznata suverena država.

Na prvi se pogled čini da bi Sloveniji bilo lakše u nekomu sudskom postupku dokazati njezine *effectivités* na spornome području. Akti njezinih organa vjerojatno su bili učestaliji od hrvatskih i odražavali su namjeru i volju Slovenije i prije stjecanja njezine neovisnosti da na tim prostorima obavlja državne funkcije i da djeluje kao suveren. Pri tome bi ono što su u drugim situacijama bile "kolonijalne *effectivités*" mogle biti pravno relevantne, slično kao i one "postkolonijalne".⁴⁴

Ali bi ta teza, kada bi bila tako postavljena, bila potpuno promašena. U nedostatku pravnoga naslova, *effectivités* se odnose na vršenje isključive nadležnosti nad otocima i drugom kopnenom području, a ne na moru. Tako je Međunarodni sud odbacivao kao *effectivités* patroliranje ratnih brodova jedne od strana u vodama oko spornih otoka, ili ribolovne djelatnosti privatnih osoba koje ne nalaze osnovu u službenoj regulaciji.

I ta sudska praksa bez iznimke potvrđuje pravno načelo da su morski prostori akcesorij onih kopnenih prostora nad kojima je sudskom odlukom bio priznat pravni naslov jednoj od parničnih strana, drugim riječima da kopno dominira morem. Sve to potvrđuju i običajna pravila kodificirana Konvencijom UN o pravu mora iz 1982. godine, koje je Slovenija stranka.

A u sporu Hrvatske i Slovenije pravni naslov svake od tih država nad njezinom obalom uopće nije sporan. Stoga nema mjesta utvrđivanju *effectivités* da bi se dokazala njezina pripadnost. I kako smo više puta isticali, obala svake od njih generira njezino teritorijalno more.

Gornja nas slovenska argumentacija podsjeća na pitanje koje je Srbija bila postavila Badinterovoj Arbitražnoj komisiji 20. studenoga 1991, sljedećega sadržaja: "Jesu li interno zacrtane demarkacione linije između Hrvatske i Srbije, te Srbije i Bosne i Hercegovine, granice u smislu međunarodnoga javnog prava?". Očekivao se odrečan

---

43 Neke podatke o tome navode - Igor VIO: "Razgraničenje teritorijalnoga mora između Republike Hrvatske i Republike Slovenije", *Pomorski zbornik*, god.37, Rijeka 1999, str.91; i Kristian TURKALJ: *Piranski zaljev*, razgraničenje teritorijalnog mora između Hrvatske i Slovenije, Zagreb 2001, str.99. i tamo navedene bilješke, te str.114-115.

44 Ipak, neke odluke lokalnih organa vlasti iz Slovenije nakon Drugoga svjetskog rata, koje se reproduciraju u Bijeloj knjizi, napose glede uređenja ribolova, mogle su biti akti u ime savezne vlasti, a neke su donošene *ultra vires*. Tim se odlukama nisu iz ribolova mogli isključiti brodovi iz drugih jugoslavenskih obalnih republika. Stoga Slovenija ni tada nije u Piranskom zaljevu imala svoje vlastite unutrašnje morske vode, i nije ih mogla ni stvarno ni pravno rezervirati samo za svoje ribare.

odgovor koji je trebao biti osnova za stvaranje Velike Srbije. Odgovor je uslijedio u obliku Mišljenja br.3, čiji smo bitan dio naprijed citirali.

Srbija je potom odbacila to i prva dva Mišljenja, izrečena na njezina vlastita pitanja, kao navodno suprotna međunarodnom pravu. Ali to svjedoči da sastavljači pitanja Srbije nisu baš ništa znali o načelu *uti possidetis*. Da su znali, ne bi to pitanje uputili međunarodnom sudbenom tijelu u tome sadržaju.

*

Slovenija se nije zadovoljila tim svojim zahtjevima iznesenima u njezinim službenim aktima, koji su svi nailazili na hrvatsko odbijanje. Razlog da pristupi donošenju jednostranih zakonodavnih akata u toj oblasti vjerojatno leži u njezinu uvjerenju da Hrvatska uopće nema pravo da se tim njezinim aktima odupire, ili da su oni toliko solidno zasnovani na pravu da joj to daje pravo na jednostrane čine bez obzira na pristanak ili odbijanje Hrvatske. Tom je prilikom Slovenija pošla korak dalje, i jednostrano je prisvojila neke prostore kao svoj epikontinentski pojas, zaštićenu ekološku zonu i zone svoga isključivoga ribolova.

Slični jednostrani akti neke obalne države mogu biti zasnovani na pravilima međunarodnog prava, u ovoj oblasti napose kodificiranim u Konvenciji o pravu mora iz 1982. godine. Ako su pravno utemeljeni, oni mogu proizvesti pravne učinke *erga omnes*. Radi se npr. o proširenju teritorijalnoga mora do najveće udaljenosti od 12 milja od polazne crte; o proglašenju arhipelaških voda od neke oceanske arhipelaške države; o proglašenju vanjskoga morskog pojasa do granice od 24 milje od polazne crte; ili o proglašenju gospodarskoga pojasa ili slične zone nad vlastitim epikontinentskim pojasom, ali samo do 200 milja od polazne crte, ukoliko geografski položaj obale to dopušta.

Ali takvi jednostrani akti obalne države su *contra legem* kad god ona njima zadire u prostor teritorijalnoga mora susjedne države, ili u njezin epikontinentski pojas koji ova ima *ipso facto* i *ab initio*. Ukratko, protupravni su svi oni jednostrani akti koji su u sukobu s temeljnim načelom da kopno dominira morem.

U tim se slučajevima radi o međunarodno protupravnim djelima koja povlače međunarodnu odgovornost države autora tih propisa, i o njezinoj dužnosti da ta djela okonča i ponudi prikladno osiguranje i jamstvo njihova neponavljanja. Sve te dužnosti nastupaju samim tim djelima, pa čak ako nije došlo do štete nastale primjenom akata u pitanju.⁴⁵

⁴⁵ Usporedi napose članke 1-3. i 28-33. Pravila o odgovornosti država za međunarodno protupravna djela, što ih je Komisija za međunarodno pravo usvojila u 2001, a Opća skupština UN ih je primila na znanje rezolucijom 56/83 koncem iste godine. Međunarodni sud već neposredno primjenjuje u svojoj praksi ta pravila kao iskaze općega običajnog prava iz te oblasti. O odgovornosti država općenito vidi - V.Đ. DEGAN: *Međunarodno pravo*, drugo osuvenjeno izdanje, Rijeka 2006, str.366-408.

U Zakonu o proglašenju zaštićene ekološke zone i o epikontinentskom pojasu Republike Slovenije od 4. listopada 2005, članak 2(1). jednostavno konstatira: “Republika Slovenija ima svoj epikontinentski pojas”, dakle ima ga navodno *ex tunc*.

Člankom 3. toga Zakona proglašena je zaštićena ekološka zona, i to *ex nunc*, u području “izvan teritorijalnoga mora Republike Slovenije” jednostrano određenoga. Prema definiciji iz članka 3. ta zona, unatoč svome imenu, podrazumijeva i ribolovna prava temeljem gospodarskoga pojasa. Njezina privremena vanjska granica na južnoj strani određena je da se proteže po paraleli od 45 stupnjeva i 10 minuta sjeverne geografske širine. Njezina konačna vanjska granica, prema članku 5(1), odredit će se sporazumom sa susjednim državama. Također prema članku 5(3), granica epikontinentskoga pojasa s Hrvatskom odredit će se međunarodnim sporazumom između država. Ali valja istaknuti da su oba ta područja, bez obzira na njihovu navodno privremenu granicu, smještena na prostoru koji predstavlja prirodni produžetak kopnenoga područja Hrvatske u zapadnoj Istri, koji dakle predstavlja *ipso facto* njezin epikontinentski pojas.

Uredbom o određivanju područja ribolovnoga mora Republike Slovenije od 5. siječnja 2006, to je “ribolovno more” podijeljeno na tri zone. Ribolovnu zonu A čine navodne unutrašnje morske vode Slovenije u čitavom Piranskom zaljevu do crte između rta Madona i rta Savudrija. Time je bespravno prisvojen čitav prostor teritorijalnoga mora Hrvatske u produžetku njezine obale u tome zaljevu.

Ribolovnu zonu B čini teritorijalno more Slovenije protegnuto od rta Savudrija do točke T6 na granici iz Osimskoga ugovora s Italijom iz 1975, “do konačnog sporazumnog rješenja graničnoga pitanja između Slovenije i Hrvatske”. S obzirom da se rt Savudrija nalazi na hrvatskoj obali, time je “privremeno” ali bespravno prisvojen dio teritorijalnoga mora Hrvatske koji se proteže od njezine obale zapadno od toga rta.

Napokon, ribolovna zona C obuhvaća područje zaštićene ekološke zone Slovenije (koja time podrazumijeva i ribolovna prava), iznad hrvatskoga epikontinentskoga pojasa, te područje otvorenoga mora u Jadranskom moru.⁴⁶

*

Možda poput pokojnoga Slobodana Miloševića, po obrazovanju pravnik a stvarnoga autora pitanja upućenoga Arbitražnoj komisiji, pisci svih gornjih slovenskih instrumenata nisu dobro upućeni u cjelokupnu sudsku i arbitražnu praksu o tim pitanjima. Tu smo praksu nastojali izložiti u ovome tekstu, kao i u prije objavljenoj raspravi.⁴⁷

---

46 Vidi prijevode tih akata na hrvatski jezik - Vesna BARIĆ PUNDA, Davorin RUDOLF ml.: *Pravo mora*, dokumenti, mišljenja znanstvenika, komentari, Split 2007, str.269-272, 276-277.

47 Vidi napose našu raspravu na hrvatskom jeziku, ovaj časopis iz 2007, br.161, str.13-39.

Ustvari čitava ta bogata međunarodna sudska praksa zasniva se samo na nekolicini jednostavnih i samorazumljivih pravnih pravila. Država koja ih se pridržava, neće svojim jednostranim aktima nikada u toj oblasti počinuti neko međunarodno protupravno djelo. Ali činjenica je da su baš svi instrumenti Slovenije koje smo gore opisali u sukobu s tim načelima i pravilima općega međunarodnog prava.

Dakle, ukoliko autori tih slovenskih instrumenata i nisu dovoljno upućeni u međunarodnu sudsku praksu, oni nisu mogli ne poznavati ključne odredbe Konvencije UN o pravu mora iz 1982. godine, koje neposredno obvezuju njihovu državu po ugovornoj osnovi, a koje sve potvrđuju temeljno načelo da kopno dominira morem.

Članak 2(1). te Konvencije propisuje sljedeće:

“Suverenost obalne države proteže se izvan njezinoga kopnenog područja i njezinih unutrašnjih voda, - i ako se radi o arhipelaškoj državi, njezinih arhipelaških voda - na susjedni pojas mora, koji se naziva teritorijalnim morem”.⁴⁸

Tu se, dakle, nikako ne može raditi o *jus dispositivum*. Ukoliko neka država prisvoji teritorijalno more susjedne države koje se nalazi u produžetku njezine obale, ona je time zadržala u prostor pod njezinom suverenosti jednako kao da je zadržala u njezino kopneno područje. Posljedice toga zadiranja i jednostranoga prisvajanja u međunarodnom pravu dalekosežne su.⁴⁹

Izljev toga pravila jeste da se propisi iz članka 10. te Konvencije o zaljevima ne primjenjuju na zaljeve u kojima obale pripadaju dvjema ili više država. A razgraničenje prostora teritorijalnoga mora između susjednih država obavlja se primjenom članka 15. te Konvencije.⁵⁰

Članak 76(1). propisuje definiciju epikontinentskoga pojasa:

“Epikontinentski pojas obalne države obuhvaća morsko dno i njegovo podzemlje izvan njezinoga teritorijalnog mora preko čitavoga prirodnog produžetka njezinoga kopnenog područja do vanjskog ruba kontinentalne orubine, ili do udaljenosti od 200 morskih milja od polaznih crta od kojih se

---

48 Kraj te rečenice nije na najsretniji način preveden na hrvatski, uslijed siromaštva toga jezika. Na originalnim jezicima on glasi: na engleskom, “to an adjacent belt of sea”; na francuskom. “à une zone de mer adjacente”; ili na ruskom, “na primykajuščij morskoj pojas”. Teritorijalno se more, dakle, naslanja ili proizlazi iz kopnenoga područja države, a nije “susjedni pojas” u smislu da bi njegova pravna narav mogla biti različita od obale.

49 Ukoliko se pri tome radi o prijetnji ili upotrebi sile, prije smo naveli iskaz Badinterove Arbitražne komisije u Mišljenju br.3, da nikakva promjena postojećih granica i crta razgraničenja postignuta silom ne može proizvesti pravne učinke. Ali bez pravnih učinaka ostaje i takvo “miroljubivo”, ali jednostrano, zadiranje poduzeto bez pravne osnove.

50 S obzirom da je članak 15. u sadržaju istovjetan s člankom 12(1). Ženevske konvencije o teritorijalnom moru i vanjskom pojasu iz 1958, to je dokaz da se tu radi o pravilu općega običajnog međunarodnog prava. Jednako je i s drugim gore citiranim člancima iz Konvencije iz 1982. Članak 2(1), uz nadopunu o arhipelaškim vodama, jednak je članku 1(1). Ženevske konvencije. I članak 10(1). o zaljevima jednak je članku 7(1). te Konvencije.

mjeri širina teritorijalnog mora, tamo gdje vanjski rub kontinentalne orubine ne seže do te udaljenosti”.⁵¹

Prema članku 77(3). te Konvencije: “Prava obalne države na epikontinentski pojas ne zavise o stvarnoj ili fiktivnoj okupaciji, niti o bilo kakvom izričitom proglašenju”. Kako smo naveli, njega odnosna obalna država ima *ipso facto* i bez proglašenja.⁵²

Budući da se kopnena granica Slovenije zaustavlja na obali Piranskoga zaljeva, ona ne može *ipso facto* imati epikontinentski pojas, jer nema takav prirodni produžetak svoga kopnenog područja pod morem. Stoga su epikontinentski pojas i zaštićena ekološka zona iz slovenskoga Zakona iz 2005. godine protupravno smješteni na i iznad epikontinentskoga pojasa Hrvatske. I to, dakle, predstavlja pokušaj zadiranja u prirodni produžetak Hrvatske koja taj pojas ima *ipso facto* i bez proglašenja od dana proglašenja svoje neovisnosti 25. lipnja 1991. godine.

*

Slovenski jednostrani akti o kojima je ovdje bila riječ odražavaju žed te države za *pravdom* kada je ona u pitanju, ali pri tome ni malo se ne obazirući na *prava* susjedne joj Hrvatske nad morskim prostorima koje svojata. Ta se država zasigurno ne bi usudila svojim zakonskim aktima protupravno prisvajati dijelove područja Italije ili Austrije. To unatoč činjenici što su naša dva naroda gotovo pet stoljeća živjela u istim državnim okvirima, sve do 1991. godine.

S obzirom na njihovu protupravnost i dugotrajnost, Hrvatska ima pravo sve gornje akte Slovenije smatrati nesuprotstavljivima u odnosu na sebe. Oni u odnosu na nju ne proizvode nikakve pravne učinke.⁵³

Vodeći računa o svemu gornjemu, Hrvatska treba i dalje smatrati da je crta razgraničenja svih njezinih morskih prostora sa Slovenijom određena crtom sredine teritorijalnoga mora u Piranskom zaljevu i njezinim produžetkom do granice teritorijalnoga mora s Italijom iz Osimskoga ugovora iz 1975. godine. Hrvatska treba

---

51 U zatvorenim i poluzatvorenim morima poput Sredozemnoga i Jadranskog, niti jedna obalna država ne može imati najveće dopuštene širine toga pojasa.

52 Taj je režim još prije te Konvencije bila sljedećim riječima potvrdila presuda Međunarodnog suda iz 1969. o *Epikontinentskom pojasu u Sjevernom moru*: “... prava obalne države na području epikontinentskoga pojasa, koje čini prirodni produžetak njezina područja pod morem, postoje *ipso facto* i *ab initio* na temelju suverenosti države nad tim područjem i protegnućem te suverenosti u obliku vršenja suverenih prava u svrhu istraživanja morskog dna i iskorištavanja njegovih prirodnih izvora” (*I.C.J. Reports 1969*, p.22, para.19). Sud je u toj presudi još istaknuo važno pravno pravilo prema kojemu: “epikontinentski pojas jedne države mora nužno biti produžetak njezina kopnenog područja i ne smije zadirati u područje koje predstavlja prirodni produžetak teritorija druge države” (*ibid.*, p.47, par. 85c).

53 Vidi o suprotstavljivosti i nesuprotstavljivosti - V.Đ. DEGAN: *Međunarodno pravo*, Rijeka 2006, str.210-215, napose na str.213. Opširnije, isti pisac -- *Sources of International Law* (Martinus Nijhoff Publishers), The Hague 1997, pp.339-354.

i dalje vršiti zakonite akte svoje vlasti u tim prostorima, jer oni predstavljaju efektivnu negaciju svih pravno neutemeljenih zahtjeva Slovenije.

Ipak je Vijeće Međunarodnoga suda u Haagu u presudi iz 1984. godine o razgraničenju u *Zaljevu Maine*, definiralo ono što po njegovu mišljenju propisuje opće međunarodno pravo u svim morskim razgraničenjima između susjednih država:

“Niti jedno morsko razgraničenje između država kojih su obale sučelice ili se dodiruju ne može jednostrano izvršiti samo jedna od tih država. To razgraničenje mora se tražiti i postići putem sporazuma, a nakon pregovora vođenih u dobroj vjeri i u istinskoj namjeri da se dođe do pozitivnog ishoda. Ako unatoč tomu takav sporazum ne bude ostvarljiv razgraničenje se mora izvršiti pribjegavanjem trećoj stranci koja ima neophodnu nadležnost.”⁵⁴

Stoga ako Slovenija i dalje smatra da izvan te crte sredine ima pravo na vlastito teritorijalno more, epikontinentski i gospodarski pojas, to ona treba ishoditi u parnici pred Međunarodnim sudom u Haagu. U tu svrhu Hrvatska treba trajno držati otvorenom ponudu Sloveniji da i ona prihvati nadležnost toga Suda. Time bi se konačno riješio taj spor, a zadovoljio bi se i zahtjev iz te presude.

---

⁵⁴ *I.C.J. Reports 1984*, p.299, para.112.

Summary:

*LEGAL TITLE AND EFFECTIVITES
AS GROUNDS FOR STATE SOVEREIGNTY OVER A TERRITORY*

This paper deals with the two Judgments recently rendered by the International Court of Justice at The Hague. The 2002 Judgment relates to the Case Concerning Sovereignty over Pulau Ligitan and Pulau Sipadan between Indonesia and Malaysia. The 2007 Judgement was rendered in the case on Territorial and Maritime Dispute between Nicaragua and Honduras in the Caribbean Sea.

In both these cases the Court decided on the sovereignty over some small unpopulated or sparsely populated island far from the coasts of the disputing parties. These formations were recently claimed by the respective States as a consequence of their proclamation of the exclusive economic zone (EEZ).

Because no disputing party proved its treaty-based title over the islands, the Court examined their claims of title based on the uti possidetis principle. However because of absence of any legal title, the Court decided the cases on the basis of effectivités of the stronger claim.

In respect of the legal relationship between effectivités and title, the Court relied on its former dictum from the 1986 Judgment in the case between Burkina Faso and Mali, which reads as follows:

“Where the act corresponds exactly to law, where effective administration is additional to the uti possidetis juris, the only role of effectivité is to confirm the exercise of right derived from a legal title. Where the act does not correspond to the law, where the territory which is the subject of the dispute is effectively administered by a State other than the one possessing the legal title, preference should be given to the holder of the title. In the event that the effectivité does not co-exist with any legal title, it must invariably be taken into consideration. Finally, there are cases where the legal title is not capable of showing exactly the territorial expanse to which it relates. The effectivités can then play an essential role in showing how the title is interpreted in practice”.

In addition, the 2007 Judgment has delimited the territorial sea, continental shelf and EEZ between Nicaragua and Honduras, using the bisector line from their relevant mainland coasts, as determined by the Court itself. That line was corrected with 12 miles of the territorial sea off the coastlines of four small islands which were attributed to Honduras.

*

In the light of legal principles and accepted practices by the Court in these and some former cases, claims and unilateral acts of Slovenia for maritime areas in the North Adriatic Sea were in this paper examined.

The matter is of its claims raised in the Memorandum on the Bay of Piran approved by the Slovenian Parliament in 1993, and in the "White Paper" issued by the Slovenian Ministry of Foreign Affairs in 2006. They contradict Slovenia's commitment to respect its existing (land) boundaries with Croatia and other neighbouring States at the time of proclamation of its independence.

However, Slovenia did not satisfy itself with these ill-founded claims. It adopted some legislative acts by which it unilaterally appropriated without valid title some parts of the territorial sea of Croatia off its coasts, and a part of its continental shelf beyond its territorial sea in the Western Istria. The matter is of its "Law on the proclamation of the protected ecological zone and of the continental shelf" of 4 October 2005, and of the Decree of 5 January 2006 on the determination of fishing areas.

These unlawful acts were discussed in the light of Articles 2(1), 10(1) and 76(1) of the 1982 UN Law of the Sea Convention, which are conventional obligations of Slovenia as being its party. Besides, all of these acts, as well as attempts of their legal justification, sharply contradict with the well-known principles applicable in maritime delimitations.

The matter is of the fundamental principle that the land dominates the sea. Based on it is the principle that any coast from land territory or from an island generates the territorial sea, and subject to its distance from another State's opposite coast, it can generate the EEZ and continental shelf as well. The matter is also of the principle of non-encroachment by one State on the natural prolongation of the other; etc.

All these Slovenian acts are not opposable on Croatia. It is in right to exercise its jurisdiction up to the median line of the Bay of Piran, and in its extension up to the border of the territorial sea with Italy as determined by the 1975 Osimo Treaty. If Slovenia deems to have its own territorial sea, continental shelf and EEZ on the Croatian side of this line, it should agree on the jurisdiction of the International Court of Justice which will decide this dispute by its final verdict.

Key words: *legal title; effectivités, uti possidetis; terra nullius; historic bays; the principle: the land dominates the sea; unilateral acts in the law of the sea.*